

vergadering **C3 – OND1**

zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 26 september 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evolutie van de sociale spreiding in scholen ten gevolge van het Inschrijvingsdecreet - 2168 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de niet-naleving van het Inschrijvingsdecreet - 2211 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het omzeilen van wachtlijsten in scholen - 2212 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de aanmeldingsprocedure in scholen - 2269 (2012-2013)	5
Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de bevindingen betreffende onderwijskansen in een onderzoek van de UA - 2180 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de impact van de etnische afkomst van een leerling op zijn/haar kansen in het onderwijs - 2191 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de resultaten van het thesisonderzoek aan de UA - 2199 (2012-2013)	21
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de uitspraken van KU Leuven-rector Torfs over de mogelijkheid tot overschakeling naar andere opleidingen na de eerste examens - 2171 (2012-2013)	26
Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de academische opleiding 'Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen' - 2183 (2012-2013)	
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de nood aan een betere opleiding voor leraren 'islamitische godsdienst' - 2189 (2012-2013)	29
Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van etnische minderheden in het Vlaamse onderwijs volgens de socio-economische monitoring 2013 - 2204 (2012-2013)	33

Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leesvaardigheid van lagereschoolkinderen

- 2233 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leesvaardigheid van leerlingen in het basisonderwijs

- 2270 (2012-2013)

35

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de evolutie van de sociale spreiding in scholen ten gevolge van het Inschrijvingsdecreet - 2168 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de niet-naleving van het Inschrijvingsdecreet - 2211 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het omzeilen van wachtlijsten in scholen - 2212 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de aanmeldingsprocedure in scholen - 2269 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, mijn vraag om uitleg heeft betrekking op het Inschrijvingsdecreet, maar vertrekt vanuit een heel andere invalshoek dan de andere vragen om uitleg. Mij gaat het erom in welke mate het Inschrijvingsdecreet een impact heeft op de doelstelling inzake de sociale mix. Ik hoop dat de minister mijn vraag om uitleg in zijn antwoord zal kunnen loskoppelen van de problemen die de andere vraagstellers zullen aanhalen.

Het Inschrijvingsdecreet van 25 november 2011 is op 1 september 2012 van kracht geworden. Het decreet beoogt onder meer een sociale mix in de scholen, namelijk de evenredige verdeling van indicatorleerlingen en niet-indicatorleerlingen over de scholen.

Hiervoor wordt naar vier indicatoren gekeken. Het gezin heeft in het voorgaand schooljaar een schooltoelage ontvangen of heeft een beperkt inkomen. De leerling verblijft buiten het gezinsverband. Het gezin behoort tot de trekkende bevolking. De moeder heeft geen diploma van het secundair onderwijs of getuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad.

Het instrument waarover scholen beschikken om de sociale mix te bereiken, is de dubbele contingentering. De school rangschikt alle kandidaat-leerlingen in een van twee contingenten. Ze zijn indicatorleerling of niet-indicatorleerling.

Hiervoor moeten de relatieve aanwezigheidscijfers in de buurt worden gevolgd. Hoe die buurt wordt omschreven, is de vrije keuze van de lokale actoren en van de lokale overheid. Idealiter zullen de indicatorleerlingen en niet-indicatorleerlingen na verloop van tijd gelijkwaardig zijn verdeeld over de scholen die in het werkingsgebied van een lokaal overlegplatform (LOP) of in een gemeente erbuiten zijn gelegen.

De voorzitter van het LOP Basisonderwijs Gent heeft de leden van de Commissie Onderwijs een analyse met aanbevelingen over het inschrijvingsrecht bezorgd. Van de acht aanbevelingen hebben er drie betrekking op de sociale mix.

De eerste aanbeveling houdt in dat de na te streven verdeling tussen kansarm en kansrijk in een school volgens hem principieel op de woonplaats van de kinderen zou moeten worden gebaseerd. Er moet echter ook een mogelijkheid zijn om bij wijze van afwijking te kiezen voor de vraag wie waar school loopt. “In kansarme gebieden ligt het aandeel kansarme kinderen doorgaans hoger als men gaat tellen wie er school loopt dan als men gaat tellen wie er woont. Door de dubbele contingentering te baseren op de schoolgaande bevolking

bestendigt men juist historisch gegroeide segregatie. Wie er woont als basis nemen, is nu niet verboden, maar niet de standaard in de gegevensverstrekking door AgODi.”

De tweede aanbeveling is een pleidooi voor de herinvoering van het thuistaalcriterium. “Om succesvol te zijn, moet men bij toeleidingsacties Vlaamse kansrijke ouders voor hun kind een minimum aantal Nederlandstalige klasgenoten kunnen garanderen. Dat kan alleen als bij de dubbele contingentering ook het thuistaalcriterium in rekening gebracht mag worden.”

De derde aanbeveling met betrekking tot de sociale mix bestaat erin het schooltoelagecriterium van toepassing te maken voor alle instappertjes die geen oudere broer of zus hebben. Momenteel kunnen zij op dit criterium niet scoren. Volgens hem leidt dit tot een ernstige verstoring van de beoogde evenredige verdeling tussen kansarm en kansrijk. Dit zou te verhelpen zijn door voor alle kinderen tegen het einde van het eerste jaar na hun geboortjaar ambtshalve na te gaan of het gezin in aanmerking komt voor een schooltoelage.

Minister, is er in vergelijking met vorig schooljaar een beweging richting meer sociale mix in de scholen?

Hebt u er zicht op in welke mate ouders gebruik hebben gemaakt van de aanmeldingsperiode voor voorrangsl leerlingen in verband met GOK/niet-GOK (gelijke onderwijskansen)?

Hoe staat u tegenover de aanbevelingen van de voorzitter van het LOP Gent?

Hebt u signalen gekregen van scholen waar een bepaalde keuze in verband met de omschrijving van de buurt nadelige gevolgen heeft voor de sociale mix in die school? Zo ja, van welke scholen en hebben de lokale actoren desgevallend al stappen gezet om hun beleid bij te sturen?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Onze fractie heeft niet de gewoonte twee vragen om uitleg te stellen over hetzelfde thema. We hebben echter vastgesteld dat we beiden een heel andere invalshoek hebben. Daarom hebben we beiden onze vraag om uitleg behouden.

Minister, ik verwijs naar een reportage van het VRT-magazine Koppen. De betreffende reportage dateert al van enige tijd geleden, maar door het zomerreces staat de vraag om uitleg nu pas op de agenda. In die uitzending bleek dat bepaalde scholen – ik hoop dat het er in Vlaanderen niet te veel zijn – wel heel erg soepel omspringen met het Inschrijvingsdecreet dat we hier hebben goedgekeurd.

Een VRT-journaliste belde dertig volzette basisscholen op met de vraag of ze haar 6-jarig kind nog kon inschrijven. De journaliste nam eerst de gedaante aan van een alleenstaande Vlaamse moeder en kreeg nergens gehoor. Ze belandde onderaan op de wachtlijst. Toen ze zich een dag nadien voordeed als de vriendin van een rijk Vlaams koppel, kreeg ze bij enkele scholen een ander geluid te horen. Er werden enkele constructies uitgelegd die het mogelijk maken om het kind in te schrijven in de school. De achterpoortjes zijn blijkbaar door sommigen zeer goed gekend. Dat is volgens mij onaanvaardbaar en staat haaks op de bedoelingen van het decreet dat we hier hebben goedgekeurd.

Scholen die de regels niet naleven en leerlingen voorrang geven op de wachtlijst riskeren in theorie een sanctie. Wanneer een school manifest leerlingen op een regelmatige wijze het Inschrijvingsdecreet zou miskennen, dan kan de commissie inzake Leerlingenrechten de minister van Onderwijs voorstellen een gedeelte van de werkingstoelage in te houden. Gelukkig gebeurt dat in de praktijk uiterst zelden.

U reageerde dat u een onderzoek zou inlassen. Minister, ik besef zeer goed – of hoop in elk geval – dat het hier waarschijnlijk maar om enkele scholen gaat. Toch moeten we dergelijke praktijken uit de wereld helpen.

Minister, wat is uw plan van aanpak in dezen? Op welke manier zult u de correcte toepassing van het decreet nagaan? Zijn daar al resultaten van of wanneer verwacht u die? In welke

sanctioneringsmogelijkheden voorziet u? In het ergste geval: zullen we het Inschrijvingsdecreet moeten aanpassen?

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Voorzitter, minister, collega's, ik hoef u niet te vertellen dat ik mij in het verleden herhaaldelijk heel kritisch heb uitgelaten over de aanpassingen die gebeurd zijn aan het Inschrijvingsdecreet. We hebben toen ook een aantal alternatieven op tafel gelegd.

Uit de reportage van het VRT-programma Koppen begin deze maand bleek inderdaad dat de nieuwe aanmeldingsprocedure in sommige gevallen wordt omzeild. Het ging heel specifiek over het misbruik van rijke ouders – als ik het zo mag zeggen. De collega's hebben dat al voldoende toegelicht.

Uiteraard is het hanteren van het criterium rijk/arm totaal onaanvaardbaar. Minister, we zijn blij dat u dat ook hebt beaamd in een reactie die u gaf over de reportage.

Ook de koepels hebben hun ongenoegen geuit. Uiteraard is deze vraag een insteek om het eens te hebben over het Inschrijvingsdecreet als dusdanig en over de evaluatie die daar toch wel heel dringend bij nodig is.

Na de reportage zei u ook dat u de feiten zou onderzoeken om vervolgens gepaste maatregelen te nemen. Ik ben dan ook, net zoals mijn collega's, benieuwd naar de bevindingen van dat onderzoek. Een van de gesuggereerde maatregelen was het opleggen van een sanctie voor de desbetreffende scholen. Wellicht zijn er ook andere mogelijkheden, die ik graag van u verneem.

Hoe dan ook, het nieuwe Inschrijvingsdecreet lijkt niet waterdicht en lijkt heel wat vragen op te werpen, niet het minst bij de mensen die het moeten toepassen. Minister, zoals u weet, gaat het niet enkel over de reportage van Koppen. U zou tijdens het eerste implementatiejaar van de nieuwe regels van dat Inschrijvingsdecreet fundamentele knelpunten oplijsten om zo het inschrijvingsbeleid en de regelgeving te kunnen bijsturen.

Er werd ook al naar verwezen dat de voorzitter van het LOP van het basisonderwijs in Gent heel wat concrete aanbevelingen heeft gegeven aan de leden van de commissie Onderwijs. Ik som ze even op. Hij vraagt onder andere om het eenvoudiger te maken en alle uitzonderingen af te schaffen, om van de verdeling kansarm/kansrijk een verdeling te maken op basis van waar de kinderen wonen en om het thuistaalcriterium opnieuw in te voeren. U herinnert zich wellicht dat ik ervoor heb gepleit dat criterium te behouden toen u het Inschrijvingsdecreet grondig hebt gewijzigd. Verder vraagt hij om het schooltoelagecriterium werkzaam te maken voor alle instappers en om het secundair onderwijs meer ruimte te geven inzake capaciteitsbepaling. Hij vraagt om te zorgen voor administratief comfort voor scholen en ouders, om ondersteuning te geven bij een digitaal platform voor aanmeldingssystemen en om meer ondersteuning te geven voor lokale implementaties daarvan. Ter aanvulling bij die laatste aanbeveling wijs ik erop dat u in het voorjaar zelf ook aanstuurde op meer ondersteuning van de scholen. U hebt dat gezegd tijdens een commissievergadering op 30 mei.

Wat is nu het resultaat van uw onderzoek? Welke maatregelen zult u treffen ten aanzien van scholen die het Inschrijvingsdecreet niet respecteren? Hoe wilt u dergelijke voorvallen, waarbij voorrang wordt verleend aan kinderen van rijke ouders, definitief uitsluiten? Welke knelpunten werden tijdens het afgelopen schooljaar nog gesignaleerd? Kunt u die lijst bezorgen aan de commissieleden? Zult u de regels van het inschrijvingsrecht bijsturen, nog in deze legislatuur? Op welke manier zult u de nood van scholen lenigen voor meer ondersteuning bij de toepassing van de nieuwe inschrijvingsregels? In welke mate gaat u akkoord met de aanbevelingen van het Gentse Lokaal Overlegplatform Basisonderwijs? Hebt

u ook aanbevelingen van andere LOP's ontvangen? Bent u bereid uw inschrijvingsbeleid daartoe aanpassen?

Ik las daarnet nog op mijn mobiele telefoon dat er ook een advies van het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten (OVSG) is binnengekomen over het Inschrijvingsdecreet. Het gaat daarin meer bepaald over het onmogelijk maken dat ouders zich in verschillende scholen inschrijven. Blijkbaar zou het volgens de toepassing van dat systeem ook mogelijk zijn om dat te detecteren en daar een oplossing voor te bieden. Hoe zult u met dat advies omgaan?

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Voorzitter, minister, collega's, ik spreek me niet uit over het Inschrijvingsdecreet op zich. Ik heb daar in het verleden al een paar kritische bedenkingen bij geuit. Ik ben er nog altijd niet van overtuigd dat het hele systeem dat wij in gang hebben gezet, zijn doel bereikt. Ik vind het zeer ingewikkeld. Er gaan heel wat stemmen op, zowel in het werkveld als bij een aantal collega's, om te proberen om minstens de huidige regeling te vereenvoudigen.

Nu, het decreet is er, de aanmeldingsprocedures bestaan. Dan is het logisch dat ze voor iedereen gelden. Er is nu naar buiten gekomen dat daar in een aantal scholen te soepel mee wordt omgegaan. Dat is in de huidige stand van zaken niet goed.

Vooraleer ik tot mijn vragen overga, wil ik nog eens beklemtonen dat het hele verhaal van het Inschrijvingsdecreet en de aanmeldingsprocedures nog niet ten einde is. Ik ben er vast van overtuigd dat we er de komende jaren in dit parlement nog vaak over zullen moeten praten.

Minister, beschikt u over meer cijfers in verband met de praktijken die aan het licht gekomen zijn? Hebt u weet van precedentes? Zo ja, welke maatregelen zijn er toen genomen om de procedures wel te laten respecteren? Hadden die maatregelen een bepaalde impact? Zult u maatregelen nemen opdat deze feiten zich niet meer zouden voordoen?

Hebt u weet van bepaalde regio's in het land waar deze problematiek zich vaker voordoet? Ik denk bijvoorbeeld aan stedelijke gebieden, gebieden waar de capaciteitsdruk zich het sterkst laat voelen. Dat kan wat reliëf geven aan de zaken waar we vandaag over praten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Voorzitter, minister, ik sluit me graag aan bij deze vragen. We moeten de incidenten uit de Koppen-reportage zeker niet veralgemenen en uitvergroten. De grote meerderheid van de scholen past de regels wel goed toe. Maar er zijn wel wat problemen waar we naar moeten kijken.

Wat mij vooral interesseert, zijn de aanbevelingen van de LOP-voorzitter van Gent, die een aantal heel waardevolle dingen zegt. Eerst en vooral pleit hij voor een vereenvoudiging van de regels. Daar kunnen we alleen maar voor zijn. Hoe staat u daartegenover, minister?

Hij geeft ook een drietal aanbevelingen die de sociale mix ten goede moeten komen. Mevrouw Pehlivan heeft die al uitgebreid uit de doeken gedaan. Ik vraag me af hoe u daarover denkt.

In zijn laatste drie aanbevelingen pleit hij voor een betere ondersteuning, ten eerste ten aanzien van het systeem vanuit de overheid. Dat houdt volgens mij ook wat middelen in, om een efficiënter digitaal platform te implementeren, waar ook het OVSG voor pleit. Bent u bereid om daar als overheid in te investeren? Kunt u die aanbevelingen volgen? Ten tweede vindt hij ook de ondersteuning van het lokale niveau onvoldoende. Kunt u ook die aanbeveling volgen? Hoe zult u dat implementeren?

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Zonder cynisch te willen doen – maar ik zal het toch blijven herhalen –, valt het me op dat de vragen hier vooral komen van de meerderheidspartijen, die nu plots tot het besef zijn gekomen dat het Inschrijvingsdecreet toch wel heel ingewikkeld is. Minister, alle oppositiepartijen, Groen, Open Vld en het Vlaams Belang, hebben er bij de bespreking zelf op gewezen dat in dit decreet een kat haar jongen niet meer vond. Nu blijkt dat de meerderheidspartijen dat ook vinden. Het blijft een gedrocht van een decreet. Er zullen aanpassingen nodig zijn tot het moment dat het decreet volledig zal zijn uitgehold.

Mevrouw Meuleman zegt dat we het incident zelf niet mogen overroepen, wat sommige partijen hier toch wel doen, want dit ene incident wordt aangegrepen om te zeggen dat het de rijke ouders zijn die het allemaal zullen omzeilen. Minister, is de toepassing van het Inschrijvingsdecreet in het werkveld al eens onderzocht, wat een omslachtig gedoe het voor de scholen is om al die lijsten ... (*Opmerkingen van mevrouw Kathleen Helsen*)

Het probleem met het Inschrijvingsdecreet is dat degenen die eronder vallen, met een rompslomp zitten. Ofwel is er een vereenvoudiging nodig, ofwel niet. Nu zitten we met niet-werkbare lijsten. Het Inschrijvingsdecreet is niet werkbaar.

Dit incident wordt nu aangegrepen om te zeggen dat er scholen zijn die dat proberen te omzeilen. Ik herinner me dat mevrouw Van Hecke heeft gezegd: “We gaan eerst eens luisteren naar de betrokken school zelf om te zien wat er nu juist van aan is.” Minister, wat is er nu juist van aan? Het is niet omdat Koppen iets brengt, dat het ook zo is. Hoe zit het met die school? Wat is de juiste reden geweest om het Inschrijvingsdecreet te omzeilen? Zijn het inderdaad de slechte, boze, witte, rijke ouders die dat proberen te omzeilen, of is er een andere reden, bijvoorbeeld de rompslomp?

Ik blijf herhalen dat er een vereenvoudiging van het Inschrijvingsdecreet nodig is. We zullen het telkens moeten aanpassen omdat het niet werkt. Tijdens de lunch deze middag hebben we daar ook over gepraat. Het Inschrijvingsdecreet heeft gepoogd verschillende zaken te combineren die niet te combineren zijn. Je wil een sociale mix, je wil een afspiegeling van de buurt, maar dat is allemaal moeilijk te combineren, want het ene is niet altijd hetzelfde als het andere. Je moet consequent proberen toe te passen, wat er moet worden toegepast.

Minister, wat is de echte reden geweest om het Inschrijvingsdecreet te omzeilen? Hebben ze dat wel omzeild, of is er een andere reden geweest om voorrang te verlenen aan sommige ouders, wat eigenlijk niet mocht? Het probleem is dat er nu aan steekvlampolitiek wordt gedaan. Er komt een incident op tv en we gaan daar allemaal vragen over stellen, terwijl bij de bespreking van het decreet zelf fundamentele vragen werden omzeild en niet beantwoord.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Mevrouw Van Steenberge, ik wil u eraan herinneren dat we het decreet in de plenaire vergadering van het parlement en bij de bespreking in de commissie hebben goedgekeurd, ook verschillende leden van de meerderheid. Ik heb gevraagd naar een evaluatie en een mogelijke bijsturing. De minister heeft gezegd dat we dit op termijn zeker zouden evalueren en, waar nodig, bijsturen. We moeten daar niet zo verrast over zijn.

De voorzitter van het LOP Gent heeft een waardevolle nota gemaakt met elementen die inspirerend kunnen zijn, zeker voor de situatie in Gent. De heer Van Dijck, die hier afwezig is, had als belangrijkste vraag: “Moeten we het systeem niet wat vereenvoudigen?” Dat is een terechte bekommernis.

Minister, in Vlaanderen zijn de situaties heel verschillend. Er zijn verschillen tussen de grootsteden, tussen grootsteden en centrumsteden, en uiteraard ook in vergelijking met meer landelijke gemeenten. Het decreet houdt daar deels rekening mee. Ik vraag me af of we met die heel specifieke situaties niet meer rekening moeten houden. Moet het decreet zich niet

beperken tot een aantal na te leven doelstellingen? Mag de autonomie niet een grotere rol spelen in de wijze waarop dit wordt ingevuld? Ik blijf worstelen met die vraag.

We mogen in deze commissie toch nadenken. We moeten toch niet aan elkaar vragen wat we vanuit onze partij mogen zeggen. Mevrouw Van Steenberge, onze partij zit zo niet in elkaar. In onze partij mogen mensen nog denken en mogen ze in de commissie vrij spreken. Dat er soms nuances zijn, betekent niet dat je dezelfde doelstellingen niet nastreeft. Laat dat duidelijk zijn. Bij sommige partijen is dat niet het geval.

Minister, ik wil deze bezorgdheid toch even meegeven. Ik was begonnen met een verwijzing naar uw engagement bij de goedkeuring om op termijn te evalueren en bij te sturen.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Ik wil eerst collega Kris Van Dijck verontschuldigen. Hij wilde deze problematiek aangrijpen om er vanuit de N-VA een vraag om uitleg over te stellen. De meerderheid van de scholen die gevat zijn door het Inschrijvingsdecreet, gaat er gelukkig goed mee om en geeft geen problemen aan. Natuurlijk bestaat er op alles een uitzondering en zijn er dikwijls speciale gevallen. De school uit Antwerpen die in de reportage ter sprake kwam, reageerde zelf al en gaf aan dat het om heel tendentieuze berichtgeving ging, waarvan ze zich wilde distantiëren en ook dat er vakkundig stukken werden geknipt uit het gesprek. We moeten dat allemaal met een korrel zout nemen.

Ik sluit me aan bij de eerste vraag van de heer Delva. Minister, beschikt u over officiële cijfers in verband met deze praktijken? Wat is daar van aan? Zijn er al precedents vastgesteld? Zo ja, wat is daar dan uw mening over? En wat is daar het gevolg van?

De heer Boudewijn Bouckaert: Mevrouw Van Steenberge, LDD, meer bepaald ikzelf, heeft op de tribune in de plenaire vergadering duidelijk gezegd dat het een heel ingewikkeld decreet is, waar we moeilijkheden mee zouden krijgen op het veld. Volgens de heer De Meyer zou het decreet op basis van de ervaringen op het veld worden bijgestuurd. Minister, komt die bijsturing er nog of wordt die doorgeschoven naar de volgende legislatuur? Er bestond een consensus in het parlement om een try-out te doen op het veld en af te wachten wat daaruit zou blijken voor een eventuele bijsturing.

Mijn tweede opmerking hangt samen met de fundamentele vraag van mevrouw Pehlivan. Ik herinner me nog goed dat in de aanhef van het voorstel van decreet werd gezegd dat er een sociale mix zou worden nagestreefd. Wanneer we de implementatie in Antwerpen bekijken, een van de gebieden waar die hele regeling het meest nodig is, samen met Gent en Genk, dan stellen we vast dat er regelingen worden uitgewerkt die de sociale mix absoluut niet stimuleren. De verhoudingen die in de buurt gelden, gedefinieerd per postnummer, worden gereproduceerd op het niveau van de school. Om het grof te zeggen, als van de buurt 80 procent zwart en 20 procent blank is, dan is de school ook 80 procent zwart en 20 procent blank. Dat is het geval als men de regels van het LOP toepast.

Ik heb daar geen toveroplossing voor. Als dat zo was, dan had ik die al lang op tafel gelegd. Ik denk echter dat we keuzes zullen moeten maken, en dan sluit ik me aan bij mevrouw Van Steenberge. De sociale mix is geen prioriteit en is niet realiseerbaar. Als men dat wil realiseren door een soort van bussing system toe te passen zoals in de Verenigde Staten, dan krijgt men nog veel meer miserie. We kunnen dus beter berusten in het feit dat we concentratiescholen hebben en op een goede manier proberen om te gaan met het gegeven van de concentratiescholen. We moeten daarover duidelijkheid scheppen ten aanzien van de onderwijswereld.

Tot slot wil ik het nog even hebben over het overloopeffect. Vorige week waren we op bezoek in Brasschaat, toch geen kansarme gemeente. We hebben daar een leuk project bezocht dat een combinatie is van wonen en onderwijs. De schepen van Onderwijs vertelde me daar dat er nu plots wachtlijsten zijn in de school, terwijl zij vroeger bijna een tekort

hadden. Er is dus duidelijk een overloopeffect. Autochtone ouders uit Antwerpen sturen hun kinderen steeds vaker naar de gemeenten in het aangrenzende gebied van het LOP. Dat is misschien begrijpelijk vanuit het standpunt van die ouders, maar het zorgt wel voor overlast inzake transport door ouders die hun kinderen over en weer rijden. Dat is toch ook geen doelstelling van ons beleid.

Er rammelt een en ander aan het Inschrijvingsdecreet bij de toepassing ervan op het veld. We moeten daar eens rustig naar kijken.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik heb hier een aantal uitspraken gehoord die geenszins door het veld worden gedragen. Men moet lezen wat de heer Verhaeghe zegt. Hij zegt dat dit een goed decreet is en dat velen op het veld de mogelijkheden van het decreet misschien nog niet goed kennen.

Ik ben het er wel mee eens dat het ingewikkeld is. Maar we moeten in alle eerlijkheid en duidelijkheid durven te zeggen waarom het zo ingewikkeld is. Ik wil het decreet niet in vraag stellen. Vlaanderen is echter wel een van de weinige regio's in de wereld die een absolute vrijheid van schoolkeuze hebben. In veel andere landen, ook de ons omringende, is het heel eenvoudig. Wanneer iemand op een bepaalde plaats woont, gaan de kinderen op diezelfde plaats naar school. Ik pleit daar niet voor, maar ik wil wel even het kader schetsen waarom we zo'n Inschrijvingsdecreet nodig hebben. Wij willen die absolute vrijheid behouden, maar wij vinden het ook belangrijk dat er een sociale mix komt, dat er een eerlijke keuze van de school mogelijk is. Voor alle duidelijk, 28 van de 30 scholen hebben de regels wel toegepast. Mevrouw Meuleman heeft gelijk dat we dit niet moeten overroepen.

Ik heb in deze commissie duidelijk gezegd dat er in stedelijke omgevingen zoals Antwerpen, Brussel en in mindere mate Gent, de komende tien à twintig jaar altijd concentratiescholen zullen zijn vanwege het historische woonbeleid, met of zonder Inschrijvingsdecreet. Wij vinden met z'n allen dat de basisschool een afspiegeling van de buurt moet zijn. Als de buurt gekleurd is, dan is het evident dat die scholen concentratiescholen zullen zijn. Men kan er niet omheen dat er soms witte scholen in concentratiebuurten zijn. Dan vind ik het wel belangrijk dat kinderen samen opgroeien, ongeacht hun kleur of afkomst. Dat betekent niet dat ze gelijk zijn, dat is nog iets anders. Ook daar wil dit decreet aan tegemoetkomen. De reden waarom dit decreet zo ingewikkeld is, is dat wij absolute vrijheid willen ordenen op basis van rechtvaardigheid en eerlijkeheidsprincipes. Het is niet evident om dat in regelgeving te vatten.

De regelgeving van het Inschrijvingsdecreet biedt heel wat mogelijkheden om op lokaal vlak aanpassingen te doen in functie van de lokale situatie. Wat de heer De Meyer vraagt, zit dus in het decreet. Dat maakt het ook weer een beetje ingewikkelder. Het zou veel eenvoudiger zijn ons te beperken tot strikte regels. Als we ons dus beperken tot doelstellingen zonder regels, dan is het hek opnieuw van de dam. Dat gaat dus niet. We hebben die regels net gemaakt omdat in het verleden is gebleken dat het in de praktijk tot al die ongewenste effecten leidt. We moeten dat durven te bekennen. Het is ieders recht om te vinden dat het moet kunnen, dat is nog iets anders. Het is een overtuiging die ik niet deel, maar u hebt het recht om ze te hebben.

In de Koppen-reportage werden dertig scholen opgebeld door ouders die hun kind voor het eerste leerjaar wilden inschrijven. Het ging om een kind dat niet op de wachtlijst stond en elke school was volzet. Er was een alleenstaande moeder die belde en ook voor haar ging het niet. Diezelfde scholen werden opgebeld door een welgesteld koppel dat zou terugkeren uit Dubai. 28 van de 30 scholen hebben opnieuw geantwoord dat de wachtlijst gerespecteerd diende te worden, en 2 van de 30 zeiden dat ze wilden zoeken naar een oplossing.

De verontwaardiging is – terecht – voor een deel ontstaan omdat het ging om een 'welstellend' koppel. De vraag die ik me stel, is of, als de vraagstelling anders was geweest en het koppel niet welstellend was geweest, het tot hetzelfde resultaat had geleid. Lieten die

scholen zich al dan niet leiden door het feit dat die mensen uit het buitenland kwamen? Op zich is dat een begrijpelijke reflex. De vraag is of het feit dat ze welstellend waren de reden om hen te helpen, dan wel het feit dat ze uit het buitenland kwamen en niet op de hoogte waren. Dat is een nuancering in de vraagstelling die ik tot op heden niemand heb horen stellen.

Ik vind het wel belangrijk om het juist in te schatten. Uit het grondig onderzoek dat het ministerie van Onderwijs de komende weken zal voeren, zal moeten blijken of men op dezelfde manier had gereageerd als de ouders niet welstellend waren geweest. Er zijn veel reacties gekomen – terecht – omdat men vond dat men voorrang gaf aan rijken en niet aan armen en dat mag niet het criterium zijn, maar misschien hebben de scholen zich laten leiden door het criterium ‘de mensen komen uit het buitenland’. Dat is iets anders. Ik weet het dus niet, maar ik wil voor het debat deze nuance toch aanbrengen.

Het is duidelijk dat bij het zoeken naar een mogelijkheid – als de feiten in het onderzoek bevestigd worden – de geest en de letter van het decreet Inschrijvingsrecht overtreden zijn. Bovendien wil ik er ook op wijzen dat de directeurs die die fouten maakten tegen de regelgeving, ze niet gemaakt hebben omdat de regelgeving complex was want de directeurs kenden de regelgeving wel zeer goed. Ik denk dat ze voor hen glashelder was. Diegene die zegt dat de regelgeving te complex is en dus tot problemen leidt, is fout. De directeurs kenden de regelgeving zeer goed en zagen goed hoe ze – als de feiten worden bevestigd – tot onorthodoxe oplossingen konden komen. Ze waren er zich bovendien van bewust.

Ik ben heel blij dat iedereen dat heel scherp heeft veroordeeld, ook ikzelf en de onderwijspartners. Ook dat is een belangrijke vaststelling. Ik heb beloofd dat er een grondig onderzoek zal komen en dat zal de komende weken ook effectief worden gevoerd om na te gaan hoe het gelopen is.

Uit de reportage is ook gebleken dat het nieuwe decreet ook achterpoortjes die vroeger bestonden, heeft gesloten. De noodzaak van dit decreet om de achterpoortjes te sluiten, is hierbij bewezen. De relevantie en de zin van het decreet zijn bewezen, voor alle duidelijkheid. Ik begrijp uiteraard dat er scholen zijn die niet altijd blij zijn met die strikte regels, maar zich toch aan die regels houden. Ook dat is een belangrijke vaststelling.

Ik wil nog eens duidelijk onderstrepen dat het in beide gevallen ging om het niet naleven van de regelgeving rond de wachtlijsten na een aanmeldingsprocedure. Binnen die aanmeldingsprocedures worden de toewijzingen centraal georganiseerd. Het LOP maakt afspraken over hoe leerlingen zullen worden toegewezen aan scholen, en op basis van welke criteria. Alle scholen die aanmelden, moeten bovendien streven naar een evenredige verdeling van kansarme en kansrijke kinderen. Waar ze afwijken van de sociale mix in de omgeving of de scholen in de omgeving, moeten ze die sociale mix bijsturen. Dat is volgens mij toch een rechtvaardig criterium vanuit het standpunt van samenlevingsopbouw. Wat die toewijzing van de beschikbare plaatsen betreft, mogen we dus ook zeker zijn dat die volgens de afspraken van het LOP, en niet volgens persoonlijk inzicht van schooldirecties, verlopen zijn. Het onderzoek zal dat al of niet bevestigen.

Het gaat hier dus niet om het omzeilen van de aanmeldingsprocedure op zich, op basis van wat op dit moment uit de feiten blijkt. De toewijzing van die plaatsen gebeurde op een correcte manier, met meer aandacht dan ooit tevoren voor de gelijke kansen van indicator- en niet-indicatorleerlingen. Ook dit is een stap vooruit. De tijd waarin scholen kinderen zomaar konden doorsturen als ze zich wensden in te schrijven, is voorbij. Aangemelde leerlingen krijgen hun ticket op basis van objectieve criteria. Ook de wachtlijst wordt gerangschikt op basis van objectieve criteria. Nogmaals, de overgrote meerderheid van de scholen volgt deze regels en wachtlijsten. Het is positief dat door dit decreet gelijke kansen bij inschrijvingen meer dan ooit gegarandeerd worden. Het minder goede nieuws is dat hier en daar scholen dan toch nog proberen in te grijpen op die schakel die ze zelf nog in handen houden: de wachtlijsten en de inschrijvingen na de aanmeldingsprocedure. Die wachtlijsten dienen om

plaatsen die vrijkomen terug op te vullen, en de volgorde op de lijst moet dan ook strikt worden nageleefd.

Zeer kort samengevat is er door het decreet Inschrijvingsrecht een verschuiving van 'ik kies wie ik in mijn klas wil en wie niet' naar 'de klas zit vol met kinderen die die plaats op een eerlijke manier hebben toegewezen gekregen'. Wat deze scholen geprobeerd hebben, is een oplossing te vinden op de vraag 'hoe krijg ik dit kind dat ik er absoluut nog in wil, er nog bij?'

Mijnheer Delva, u vraagt naar cijfers en of deze problematiek zich ook nog in andere regio's voordoet. We beschikken niet over cijfers over het al dan niet respecteren van de wachtlijst.

Ouders kunnen een klacht indienen bij de Commissie Leerlingenrechten indien hun inschrijvingsrecht geschonden wordt. Dat kan dus ook wanneer hun plaats op de wachtlijst niet gerespecteerd wordt. Alle uitspraken van de Commissie Leerlingenrechten zijn trouwens terug te vinden op de website van de commissie. Een analyse van de klachten wordt ook meegenomen in de evaluatie van dit najaar. De periode waarin leerlingen worden opgevestigd van de wachtlijst loopt in veel scholen nog, we kunnen het decreet op dit moment dus nog niet evalueren. Eventuele toekomstige klachten die nog betrekking hebben op de huidige inschrijvingsperiode, worden meegenomen in deze analyse. Maar allicht geldt wel: hoe groter de capaciteitsdruk, hoe groter ook de druk van ouders die nog nergens plaats hebben in een school om zich alsnog in te schrijven.

Ik meen dat de reportage vooral bewezen heeft dat het nieuwe decreet nodig was en dat het in de overgrote meerderheid van de scholen correct wordt nageleefd. Zowel uit het onderzoek naar deze twee scholen als uit de evaluatie van de implementatie van het decreet Inschrijvingsrecht, zal moeten blijken waar al dan niet moet worden ingegrepen. We zullen daarbij zowel onderzoeken of er ingrepen mogelijk zijn om het decreet nog beter te doen naleven, als ingrepen om de doelstellingen nog beter te realiseren. Zoals u weet, is deze evaluatie dit najaar gepland. De inschrijvingsprocedure voor schooljaar 2013-2014 is nog niet helemaal afgerond, de wachtlijsten gelden nog tot 7 oktober dit jaar, die voor de instapklassen zelfs tot 1 september 2014.

De impact van de aanmeldingsprocedure op de start van het schooljaar, met eventuele schoolveranderingen, is ook een belangrijk element in de evaluatie van de implementatie. Uiteraard zullen we in deze evaluatie ook de aanbevelingen opnemen van Jean-Pierre Verhaeghe, de voorzitter van LOP Gent, waar zowel mevrouw Pehlivan als mevrouw De Knop naar verwijzen. Uit deze nota blijkt vooral een zeer grote steun voor het nieuwe decreet en voor het instrument van dubbele contingentering om te komen tot een sociale mix. De nota is opgebouwd rond de bekommernis dat knelpunten bij de implementatie zouden leiden tot overhaaste conclusies over de waarde van het decreet op zich. De kwestie van het kind en het badwater... U moet de nota heel goed lezen en sommigen hebben dat gedaan.

De waardevolle aanbevelingen uit de nota zijn dan ook bedoeld om het decreet en het systeem van dubbele contingentering performanter te maken. Ze komen ook overeen met aanbevelingen, suggesties, knelpunten en bedenkingen die ook andere actoren in het werkveld hebbenesignaleerd. Uiteraard worden die ten volle meegenomen in de evaluatie.

Mevrouw Pehlivan vroeg of er in vergelijking met de vorige jaren een beweging in de richting van meer sociale mix waar te nemen is. Dat is de vraag naar het effect van het decreet en die kunnen we vandaag niet beantwoorden, en dat om verschillende redenen. Ten eerste beschikken we nog niet over de cijfers om die evaluatie te maken. De leerlingenkenmerken van de volledige leerlingengroep van geboortjaar 2011, de groep waarop het inschrijvingsrecht de grootste impact had in het basisonderwijs en waarvan we dus de gegevens nodig hebben om uitspraken te kunnen doen over de sociale mix, zijn pas helemaal gekend op 1 oktober 2014. Scholen geven de leerlingenkenmerken immers meestal pas in op het moment van de effectieve instap in de loop van het schooljaar. Pas na de

verwerking van de telling van 1 oktober 2014 kunnen we de leerlingengroep van geboortjaar 2011 vergelijken met die van geboortjaar 2010.

Ten tweede is, zowel voor het basisonderwijs als voor het secundair onderwijs, enige voorzichtigheid geboden om uitspraken over de effecten te doen. Verschillende factoren leiden er immers toe dat de effectiviteit van de dubbele contingentering niet af te leiden is uit één inschrijvingsperiode. Het bepalen van de vooropgestelde contingenten was voor scholen en LOP's vaak geen evidente denkoefening. Het in kaart brengen van de bestaande sociale mix in de buurt en de scholen, het bepalen van de wenselijke sociale mix, het inschatten van het effect ervan en hierover een lokale consensus bereiken, is geen eenvoudige opdracht. LOP's kozen vaak ook voor een groeipad waarbij scholen niet meteen moesten evolueren naar het buurtgemiddelde of de relatieve aanwezigheid, maar met sprongen van bijvoorbeeld 5 tot 10 procent. Ongetwijfeld zullen scholen en LOP's op basis van hun ervaringen met de voorbije inschrijvingsperiode bijsturen waar nodig. Ik wil opnieuw heel duidelijk zeggen dat het huidige regelgevend kader daartoe heel veel ruimte en mogelijkheden biedt.

De voorrangsgroep 'leerlingen van dezelfde leefentiteit', de broers en zussen, is in sommige scholen zo groot dat het aantal overblijvende plaatsen te beperkt is om op één jaar tijd de gewenste sociale mix te bereiken.

Het doorbreken van evidente schoolkeuzes bij ouders, vaak gebaseerd op informatie over scholen van andere ouders uit hun eigen netwerk, vraagt tijd en een regionaal flankerend beleid.

Mevrouw Pehlivan vroeg ook in welke mate ouders gebruik gemaakt hebben van de voorrangperiode voor indicator- en niet-indicatorleerlingen, het instrument om te komen tot de beoogde sociale mix. Dat zal onderdeel zijn van de evaluatie. Voor een volledig overzicht van alle scholen en regio's die de inschrijving organiseerden via een aanmeldingsperiode, verwijs ik naar de website van de Commissie Leerlingenrechten, want daar vindt u alle informatie.

Bovendien werden ook alle basisscholen van het gewoon onderwijs in LOP-gebieden verplicht om te werken met dubbele contingentering, ook wanneer ze niet kozen voor een aanmeldingsprocedure. Hetzelfde geldt voor het eerste jaar van het gewoon secundair onderwijs. In het totaal gaat het dus om een groot deel van alle inschrijvingen tijdens de voorbije inschrijvingsperiode.

Mevrouw Pehlivan vroeg me of ik signalen kreeg van scholen waar de omschrijving van de buurt nadelige gevolgen had voor de sociale mix in die school en of er door de lokale actoren al stappen gezet werden om hun beleid bij te sturen. Ik heb inderdaad signalen gekregen van scholen die een negatief effect op de sociale mix in hun school vreesden of ervaren hebben door het buurtcriterium. Deze signalen bereikten ons hetzij via de media, hetzij via een rechtstreekse communicatie. In een aantal gevallen ging het om scholen die in een kansarme buurt gelegen waren en zich daardoor verplicht zagen om hun aandeel indicatorleerlingen weer te laten stijgen, wat door hen werd vertaald als de sociale mix weer afbouwen. In beide gevallen ging het echter om scholen die aanzienlijk kansrijker zijn dan de directe omgeving en de omliggende scholen. In beide gevallen kwam het LOP zo veel mogelijk tegemoet aan hun wens om de bestaande sociale mix te behouden.

In Gent gebeurde dat door een minimumaantal van vijf kansrijke leerlingen per klasgroep voorop te stellen. In Beringen werden de op termijn na te streven contingenten voor alle scholen gelijk gelegd waardoor het contingent kansrijke leerlingen in de kansarmste buurten al hoger lag dan in de directe buurt. Bovendien werd voor deze school een uitzondering mogelijk gemaakt op de regel dat alle toewijzingen zouden gebeuren op afstand van de woonplaats tot de school. Te grote afwijkingen van de buurtweerspiegeling toestaan, gaat echter ten koste van de sociale mix in de omliggende scholen. Deze overweging speelde zeker een rol bij het tot stand komen van de lokale afspraken, en zal ongetwijfeld ook meegenomen worden in de lokale evaluatie van de voorbije inschrijvingsperiode. In beide

gevallen ging het dus om scholen die het aantal indicatorleerlingen weer zagen stijgen, maar daardoor wel een betere weerspiegeling van de buurt werden en minder afwijken van de omliggende scholen in de buurt.

Vanuit Antwerpen ontvingen we van verschillende scholen en ouders signalen dat de operationalisering van de 'buurt' de sociale mix in de scholen van Antwerpen-Noord onmogelijk maakte. Het LOP Antwerpen koos het voorbije jaar voor postcodes als omschrijving van 'buurt' en keek dan naar de reeds aanwezige leerlingengroep in de scholen binnen deze postcode. Dat is een keuze van Antwerpen. Dit leidde tot een deelgebied – postcode 2060 of Antwerpen-Noord – waarvoor 89,13 procent indicatorleerlingen vooropgesteld werd als streefcijfer. Dit cijfer hield echter geen rekening met de samenstelling van de buurt, die aanzienlijk meer sociale mix kent dan de scholen. Dit leidde tot situaties waarbij kansrijke ouders die kozen voor verschillende concentratiescholen in de buurt, eindigden zonder school. Het verhaal van deze ouders kwam in de media. In deze buurt leidde de operationalisering van de dubbele contingentering dus effectief tot streefcijfers waarmee sociale mix realiseren bijna onmogelijk is, maar daarenboven leidde het tot een sterkere segregatie in de scholen dan in de buurt. Het LOP Antwerpen heeft dan ook de operationalisering van het buurtcriterium en de streefcijfers voor de scholen bijgestuurd.

Er is niets mis met het decreet, het is de toepassing waar iets mee scheelt. We hebben het hier gehad over de postcodes. Ook ik had daar opmerkingen over. Er is dus een probleem met de keuzes. Men moet die keuzes in de operationalisering bijsturen.

Als basis voor de streefcijfers wordt gekeken naar de kinderen die in een straal van 800 meter rond de betreffende school wonen, en niet langer naar de huidige samenstelling van de scholen binnen dezelfde postcode. Dit geeft de scholen uit dit deelgebied zeker meer ruimte om effectief een sociale mix te realiseren of behouden. De Commissie Leerlingenrechten keurde deze operationalisering intussen goed.

Uiteraard zullen we een evaluatie maken van de operationalisering, en op basis daarvan de implementatie ervan verfijnen waar mogelijk. Dit kan binnen het huidige decretale kader, dat veel ruimte biedt aan de lokale partners om de concretisering van het inschrijvingsrecht maximaal af te stemmen op de lokale context en bij te sturen waar nodig. Het is belangrijk dat de stabiliteit van het decretale kader blijft bestaan. Als uit de evaluatie blijkt dat men dat op een of andere manier moet doen, sluiten we dat niet uit. Vandaag gaat men ervan uit dat binnen het bestaande decretale kader een verfijning of vereenvoudiging mogelijk is. Men kan de lokale implementatie evalueren en versterken of corrigeren waar nodig.

In tegenstelling tot wat sommigen beweren, is het draagvlak voor de uitgangspunten wel zeer breed, en er is heel wat ruimte voor lokale evaluaties en bijstellingen om die uitgangspunten effectief te realiseren.

Tot slot, het OVSG heeft vandaag voorgesteld om de koppeling te maken met het centraal inschrijvingsregister. Ze hebben op OD XXIII een amendement ingediend. Ik ben daar op zich niet tegen. U zult zich herinneren dat ik dat indertijd heb voorgesteld. Er blijkt daar nog wel een issue te zijn met de relatie met het buitengewoon onderwijs. *(Opmerkingen van mevrouw Irina De Knop)*

Het OVSG stelt voor om dat te koppelen aan een centraal inschrijvingsregister. Wie in een andere school gaat inschrijven, annuleert daarmee automatisch de eerste inschrijving. Nogmaals, ik ben daar eigenlijk persoonlijk voor. Ik heb daar geen problemen mee. Alleen is er een issue, een interferentie met kinderen die naar het buitengewoon onderwijs gaan of niet moeten gaan. Dat moet eerst worden uitgeklaard. Dat is overigens de reden waarom we OD XXIII nog niet meteen hebben gevolgd. Dat voorstel wordt bekeken tijdens de evaluatie.

Uiteraard zal ik het parlement de conclusies van het grondige onderzoek voorleggen wanneer ze ter beschikking zijn.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, ik zou de verantwoordelijkheden van de LOP's in Gent en Antwerpen graag eens nader bekijken. U hebt gelijk, het decreet laat de lokale overheden en de LOP's toe om het zelf in te vullen en de verdeling per wijk of buurt zelf uit te werken. Antwerpen heeft de postcodes gebruikt. Gent heeft een andere verdeling gemaakt. Dat heeft natuurlijk impact op de scholen.

Ik heb deze vraag deze week ook gesteld in de commissie Onderwijs in Gent. Het klopt, na één maand kunnen we het Inschrijvingsdecreet nog niet evalueren. Wie eraan twijfelt: wij staan volledig achter het decreet, vooral achter de sociale mix die wordt vooropgesteld. Jean Pierre Verhaeghe van het LOP Gent geeft geen kritiek op het decreet, hij pleit eerder voor wijzigingen. Dat is evident. We hebben al gezegd dat we het eventueel kunnen bijsturen. U zei het ook minister, als het nodig is, wilt u dat doen, maar we hebben eerst nog bijkomende informatie nodig. Het LOP Gent heeft toch een heel grondige evaluatie gemaakt, maar we moeten ook in het oog houden wat de andere LOP's zeggen.

Minister, hebt u het dossier gekregen van De Buurt? Dat is een methodeschool in de Gentse wijk Muide, een concentratiewijk. De school streeft al jaren een sociale mix na. Het niet hanteren van het thuistaalcriterium heeft volgens de school een omgekeerd effect. We hebben het criterium eruit gehaald om het onderscheid kansarm/kansrijk te vermijden. De mensen zien een sociale mix echter ook als een etnisch-culturele mix. We kunnen dat draaien en keren zoals we willen, maar we kunnen dat niet ontkennen. In grote steden loopt dat dus gelijk. Dat geldt voor Antwerpen, Gent en Brussel, maar ook steeds meer voor kleinere steden. Als we het criterium thuistaal wegnemen, krijgen we een ander effect.

Ik denk dat we iets meer cijfers nodig hebben, maar ik vraag om een verfijning van de evaluatie. We moeten nagaan hoe we dat aspect kunnen opnemen.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, het is inderdaad heel erg belangrijk dat er een onderzoek wordt gevoerd naar wat er nu exact is gebeurd. Dat is zeker het uitgangspunt. We moeten er waakzaam over zijn of die berichtgeving al dan niet klopt. Ik ben eigenlijk wel tevreden met dat onderzoek en ik wacht dan ook graag af wat daarvan de resultaten zullen zijn.

Mevrouw Van Steenberge, u zegt dat een kat haar jongen niet meer vindt in het decreet. Wel, ik deel daarin toch de mening van de minister. Ik denk dat de kat haar jongen zeer goed gevonden heeft in dit geval. Ik heb een andere mening, ervan uitgaande uiteraard dat de berichtgeving klopt.

Minister, ik heb uw volledige antwoord gehoord. Ik heb het genoteerd. Ik ga er nog eens naar kijken, maar ik denk dat we een stap in de goede richting hebben gezet met het decreet. We hebben in het begin al gezegd dat, indien zou blijken dat er bijstellingen nodig zijn, we dat ook zullen doen. Het onderzoek zal dat uitwijzen.

Mevrouw Irina De Knop: Minister, dank u wel voor uw uitvoerige antwoord, maar eigenlijk bent u niet ingegaan op de kern van mijn vraag, namelijk wat u met die aanbevelingen vanuit het LOP doet. (*Opmerkingen*)

Minister Pascal Smet: Ik denk dat u niet geluisterd hebt. Ik heb gezegd, als ik u even mag onderbreken, dat er een evaluatie komt en dat we al die aanbevelingen in dat kader zullen meenemen. Wat kunt u anders verwachten dat ik doe, als we de evaluatie serieus nemen? We doen die evaluatie zoals gezegd in het najaar. Wat het LOP zegt en wat anderen zeggen, nemen we mee en dan zal er een standpunt worden uitgewerkt.

Mevrouw Irina De Knop: Ik heb mij dan verkeerd uitgedrukt. Ik bedoel eigenlijk dat u dat onderzoek niet nodig hebt als u nu al naar de aanbevelingen van het LOP Gent kijkt. De voorzitter van het LOP, de heer Verhaeghe, is niet over één nacht ijs gegaan.

Minister Pascal Smet: Ja, ik ken Jean-Paul Verhaeghe goed.

Mevrouw Irina De Knop: Het is heel tof dat u Jean Pierre goed kent, maar ik bedoel dat die man uit ervaring spreekt en dat hij niet over één nacht ijs is gegaan bij het schrijven van dit document. Ik ben daarin bescheiden, maar een aantal elementen die hij aankaart, heb ik ook aangekaart in de reflectienota op het Inschrijvingsdecreet, onder andere de indicator thuistaal niet Nederlands. Hij herhaalt dat nu, maar u gaat nog wachten op een onderzoek dat dit najaar gaat komen, om evidente bijsturingen te doen.

Ik begrijp dat u het decreet alle kansen wilt geven, dat u wilt wachten tot iedereen voldoende is geïnformeerd en het voldoende kent. Maar de aanbevelingen die hij doet, minister, buiten het aspect van thuistaal Nederlands, zijn niet om het decreet op zich aan te passen of om de ‘core’ van het decreet aan te passen, maar wel om flankerende maatregelen te nemen, om het allemaal wat gemakkelijker te maken. Hij pleit voor een verdere digitalisering, voor hulp bij de lokale implementatie. Daar heb ik ook voor gepleit, dat men de LOP’s meer structuur zou geven, meer zou ondersteunen bij die taak. Ik denk niet dat u op de hele evaluatie moet wachten om evidente bijsturingen te doen voor volgend schooljaar.

Dat is mijn voornaamste repliek. Ik heb van u al heel vaak in deze commissie moeten horen dat u gaat evalueren, dat u het verder gaat bekijken. Ofwel komt er dan nooit een evaluatie, maar wel onmiddellijk een bijsturing, ofwel komt er helemaal niets. Ik denk dat het in dit geval helemaal niets zal zijn.

Ik wil ook herhalen dat ik er in het verleden voor heb gepleit om, als u voor die manier van inschrijven kiest en daar achter staat, het te veralgemenen voor Vlaanderen. U hebt toen gezegd dat ik de problemen wil binnenhalen in gemeenten waar nu geen problemen zijn. Daar ben ik het fundamenteel mee oneens, omdat in heel wat gemeenten die zich in de rand van de stad bevinden, nu de wachtrijen staan. U zult wel zeggen dat dat gebeurt omdat ze het niet goed gebruiken, ze zouden kunnen aansluiten bij een LOP. Maar wij hollen altijd de realiteit achterna. Ik pleit ervoor om het in te voeren, ook daar waar er nog geen onmiddellijk capaciteitsprobleem is, zodat het ook in de hoofden van de mensen gaat leven.

Ten slotte, zolang u het capaciteitsprobleem niet oplost, zal dit nooit voor 100 procent werken. *(Opmerkingen)*

Dat heeft er heel veel mee te maken. Waar ik woon, in de rand van Brussel, heeft dat er alles mee te maken.

De heer Paul Delva: Ik dank u voor uw zeer uitgebreid antwoord, minister. Ik deel de mening van de collega’s en van u dat het een buitengewoon belangrijke materie is. Ik vind het nastreven van een sociale mix in de scholen zeer belangrijk, maar het is zo dat het systeem wel ingewikkeld is. U kunt zeggen van niet, maar het is absoluut zo.

Het is ook zo dat op een aantal domeinen het al redelijk wat middelen heeft gekost. Als ik kijk naar Brussel en de VGC, kost louter het IT-platform dat vandaag wordt gebruikt om die inschrijvingen en aanmeldingen te sturen, vandaag 1 miljoen euro. En dan stellen we vast dat we er, ondanks alle goede bedoelingen van iedereen, nog altijd niet in slagen om alle Nederlandstalige kinderen van de hoofdstad een plaats te gunnen in een van de scholen van Brussel. Ik schiet niet alles af, zeker niet. Ik zeg enkel dat we een bepaald pad zijn ingeslagen.

Ik hoor nu opnieuw dat er een evaluatie zal komen, en dat is goed. Zolang we met het decreet zitten, moeten we het evalueren en moeten we het verbeteren en verfijnen, zoals de minister zegt. Het zal niet meer voor deze legislatuur zijn, maar ik ben ervan overtuigd dat we, naast de evaluatie van het Inschrijvingsdecreet, een veel grondigere evaluatie zullen moeten doen van het inschrijvingsbeleid in het algemeen. Er is gewoon de heel eenvoudige vraag, ook gesteld door collega Pehlivan. De minister heeft erop gealludeerd. Je zit met een aantal doelstellingen. Dan is de enige vraag die relevant is in een ruimere context: is het instrument dat we hebben uitgedokterd, ook op langere termijn het instrument dat we moeten gebruiken? Is dat het instrument dat ons zal helpen om de doelstellingen waarin we geloven, te bereiken?

Dat gaat veel ruimer dan een of andere aanpassing aan het Inschrijvingsdecreet of aan de procedures en dergelijke. Daarvoor moeten we natuurlijk ook op een wat langere termijn zien wat de effecten zijn van het decreet.

Minister, u hebt gelijk, we passen het aan. We hebben het deze legislatuur ook al aangepast, we hebben dingen verbeterd, maar altijd binnen een bepaalde context. Dat is logisch, dat is ook onze job. Maar we zouden volgende legislatuur een veel grondigere evaluatie moeten doen, buiten het huidige wetgevende kader, waarin we, in het Frans gezegd, ‘mettons les choses à plat’. We moeten durven redeneren in de richting van waar we naartoe willen. Dit is het instrument vandaag, maar kunnen er eventueel andere pistes worden bewandeld? Ik heb er op dit ogenblik ook geen antwoord op.

Hierin geef ik de minister helemaal gelijk: de vrijheid van schoolkeuze is een groot voordeel van ons land. We staan daar helemaal achter. Er zijn buurlanden waar dat al decennialang is verdwenen. Het is ons allemaal zeer dierbaar en dus een reden te meer om ook op langere termijn heel diepgaand te evalueren en te durven redeneren, ook buiten de context van het huidige decreet. Dat zal helemaal niet meer voor deze legislatuur zijn.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik ben het ook eens met wat door een aantal mensen al is gezegd, namelijk dat een aantal aanpassingen niet moeten wachten op de evaluatie. Die kunnen perfect binnen het huidige decreet gebeuren. De heer Delva heeft het gezegd: we hebben al aanpassingen en verbeteringen gedaan binnen het huidige decreet zonder dat we daarvoor een evaluatie moesten afwachten. Die evaluatie dient, als ik de heer Delva hoor spreken, voor een veel grondiger bekijken van de hele materie, maar ondertussen kunnen we al een aantal zaken verbeteren. Dat zijn de zaken die de heer Verhaeghe aanhaalt. Ik denk dat hij met grote terreinkennis spreekt en dat het een man is met ervaring op het veld, niet van achter een bureau. Wat hij aangeeft rond bijvoorbeeld het criterium thuistaal, zou een aantal scholen zeker al helpen en zou voor een aantal gebieden een grote verbetering zijn. Ik denk dat we niet moeten aarzelen om een aantal van die zaken te implementeren.

Ook de hele digitalisatie en de aanpassingen in de software moeten we doorvoeren. U geeft aan dat er nog een klein probleem is met een aantal buso-scholen. Ik vraag me af of dat wel een echte reden is en of daar geen oplossing voor kan worden gevonden. Ik vraag me af of het misschien niet eerder een financiële kwestie is. Hebt u een zicht op de kostprijs voor de aanpassingen die ook het OVSG zou vragen? Kan dat niet nog het volgende jaar opgebracht worden?

Heel wat scholen zijn het eens met het principe en de uitgangspunten van het Inschrijvingsdecreet, het naar school gaan in de buurt en het creëren van een sociale mix, alleen is het in de uitvoering heel moeilijk. Dat zou de uitvoering een stuk kunnen vergemakkelijken. Wat we nu zien in de nota van Jean Pierre Verhaeghe, zijn geen aantastingen van de principes van het Inschrijvingsdecreet. Dat hebt u zelf gezegd, en dat denk ik ook. Dat zijn gewoon aanbevelingen die het decreet op het veld werkbaarder zouden maken. Ik vind niet dat we een evaluatie moeten afwachten, ik vind dat we het puur pragmatisch moeten aanpakken om het voor de scholen gemakkelijker te maken, die wel meewillen maar die het praktischer zouden willen hebben.

Dat zou voor ons ook veel beter zijn, want we zouden dan niet met die dubbele inschrijvingen te maken hebben. Uw politieke probleem, dat er in feite niet zo'n groot capaciteitsprobleem is maar dat er dubbeltellingen zijn die iedereen opblaast, zal dan ook voor een deel opgelost zijn. Ik denk dat het in ieders belang zou zijn om zowel de software als een aantal inhoudelijke aanpassingen zo snel mogelijk door te voeren.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, u hebt een uitgebreid antwoord gegeven op de vele vragen. U hebt er terecht op gewezen dat het decreet eigenlijk een catalogus is en dat er heel veel ruimte wordt gegeven aan de LOP's om te bekijken op welke manier ze er het best toepassing aan geven. U geeft ook aan dat het niet wenselijk is om op dit moment het kader reeds prijs te geven. Wij hebben de voorbije weken heel veel contacten gehad met mensen op het terrein die met het decreet aan de slag gaan. Ondanks een aantal opmerkingen, is wel iedereen vragende partij om het decreet te behouden. U hebt heel terecht aangehaald dat het decreet heel wat zaken ten goede op het terrein regelt. Er is geen vraag om het kader op te heffen. Ik denk dat we dat zeker en vast niet moeten doen. Een evaluatie is wenselijk omdat het een belangrijk decreet is.

Verschillende instanties, LOP's en scholen sturen ons hun ervaringen door. Ze geven opmerkingen. Ikzelf ben ook vragende partij om nu reeds te kijken welke aanpassingen op korte termijn nodig zijn en of wij hier en daar niet tegemoet kunnen komen aan het terrein om op een heel vlotte manier aan de slag te gaan met het decreet. Aan een aantal zaken kunnen we verbeteringen aanbrengen zodat we een aantal zaken vlotter kunnen laten verlopen. Ik ben vragende partij om dat op korte termijn te bekijken.

Minister, als ik u goed gehoord heb, zegt u dat u de evaluatie zult opstarten. Ik begrijp dat die nog niet loopt en dat het nog enige tijd zal duren. Dat zal een evaluatie ten gronde zijn. Ik denk dat wij zeer moeilijk nog in deze legislatuur de bijsturing ten gronde zullen kunnen doen. Minister, hebt u een zicht op de timing? Ik zou het bijzonder spijtig vinden indien wij de mogelijke en wenselijke bijsturingen niet meer zouden doen. Wij hebben altijd gezegd dat dit decreet nodig is en dat de principes ervan goed zijn, maar wij realiseren ons dat er in de praktische uitvoering hier en daar bijsturingen nodig zullen zijn. Dat vraagt een goede opvolging gedurende een hele periode. Ik wil mijn bezorgdheid daarover uiten. Laat ons zo vlug mogelijk een aantal elementen in kaart brengen en onderzoeken welke bijsturing we toch nog in deze legislatuur kunnen doen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik sluit mij aan bij de sprekers die stellen dat een aantal evidente beperkte aanpassingen sneller moeten kunnen. Wij moeten daarvoor niet wachten op een evaluatie. Ik denk aan het herinvoeren van het criterium thuistaal. De heer Verhaeghe heeft daarvoor toch een sterk argument: als men kansrijke ouders wil aantrekken, dan moeten we ervoor zorgen dat er genoeg Nederlandstaligen in die school zitten en dan moeten we dat als criterium kunnen gebruiken. Daar is weinig tegen in te brengen. Daarvoor heb je geen lange studies nodig.

Is het decreet ingewikkeld? Natuurlijk niet voor de professionals, de directeurs die dat bestuderen en eventueel de 'loopholes' kunnen vinden. Voor hen is dat niet ingewikkeld omdat zij professionals zijn. Maar voor de ouders is het een bijzonder ingewikkelde boel. Dat kan ik u verzekeren. De voorrangsregels zijn heel complex en werken in bepaalde gevallen pervers. Dat mag ook wel eens ter discussie worden gesteld.

En dan is er de vraag 'buurt of sociale mix'. Voor de politiek correcten moeten die twee tegelijkertijd worden gerealiseerd. Maar dat is onzin, dat kan niet. Het is ofwel sociale mix ofwel buurt. De buurten hebben een kleur gekregen. Dat is een natuurlijk verschijnsel: mensen met eenzelfde culturele oorsprong gaan samen wonen. Mocht ik in hun positie zijn, ik zou dat ook doen. Die buurten hebben vaak een culturele homogeniteit. De buurtschool is dan een concentratieschool. We moeten dat aanvaarden. We moeten daarvan het beste maken. Als we concentratiescholen aanvaarden, laat ons er dan zo goed mogelijk mee omgaan. Laat ons daar de taal- en de leerachterstand wegwerken, maar laat ons niet in de illusie leven dat we die twee tegelijkertijd kunnen realiseren. Ofwel kies je voor de sociale mix, maar dan moet je het beleid van het LOP Antwerpen opgeven en de scholen in zwarte buurten toelaten om opnieuw kansrijke ouders aan te trekken, en dan moet je het buurtcriterium opblazen. Oké, maar je moet in je keuze consistent zijn.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Dat laatste is niet helemaal intellectueel eerlijk. Er is in het decreet een duidelijke hiërarchie tussen buurt en sociale mix. Het laat de LOP's nu net toe om te zien welke populatie er in de buurt is. Het buurtcriterium heeft duidelijk voorrang. Op basis daarvan wordt de sociale mix al dan niet gerealiseerd en aangepast. Het probeert nu net die twee zaken wel te verzoenen.

De heer Boudewijn Bouckaert: We hebben in Merksem School in Zicht bezocht. Die school wil meer kansrijke kinderen dan het percentage dat er daarvan is in de buurt. Zo vatten zij de sociale mix op. Het LOP-criterium in Antwerpen laat dat niet toe. Volgens het LOP kan School in Zicht niet meer. Het is dus het een of het ander.

Minister Pascal Smet: De evaluatie zal geen jaren duren. Het is de bedoeling dat zij begin oktober 2013 start. We kunnen dat pas doen als de gegevens van de oktobertelling er zijn. We moeten op drie maanden tijd, dus rond eindejaar, rond zijn. Er moeten daar niet te veel grote gedachten bij gemaakt worden. Met dat gegeven zitten we: we kunnen niet voor 5 oktober starten met de evaluatie. Uiteraard hebben we al informatie van de LOP's gekregen. Je moet dat objectiveren en onderzoeken hoe dat overal zit. We moeten dat ernstig doen. We gaan ook niet alles ten gronde evalueren. In eerste instantie slaat de evaluatie op de operationalisering van het decreet.

Mevrouw Meuleman, ik ben het eens met uw laatste opmerking ten aanzien van de voorzitter. De verhouding tussen buurt en sociale mix is inderdaad iets genuanceerds. Maar u hebt ook gehoord wat ik heb gezegd over de buurtschool-basisschool. In steden zul je altijd concentratiescholen hebben. Dat moet je niet ontkennen. Daarom hebben we het project Innoveren en Excelleren in Onderwijs (pIE.O) gestart in Antwerpen, Genk, Gent en Brussel, om in die scholen nu net op een andere manier les te geven. Ik geloof heel sterk dat daarin het antwoord zal liggen. In sommige kringen krijg ik dan wel het verwijt dat ik met een apartheidssysteem bezig ben. Dat is niet het geval, voor alle duidelijkheid.

De door het OVSG gevraagde inschrijving heeft wel een decretale aanpassing nodig, los van het feit van de interferentie met de inschrijvingen in het buitengewoon onderwijs en de decalages die zich daar kunnen voordoen. Onze regelgeving van vandaag verbiedt niet dat ouders hun kinderen in meerdere scholen inschrijven, juist op grond van het principe van de vrijheid van schoolkeuze en het maximale inschrijvingsrecht. Dat wordt vandaag niet beperkt. Als we dat doen, moeten we de regelgeving wijzigen en bepalen dat ouders maar één school mogen hebben. Het automatisme kan geregeld worden.

Trouwens, de scholen kunnen nu ook al zien of er sprake is van dubbele inschrijvingen. Daar is echter geen automatisch gevolg aan verbonden. Ik wilde dat in het begin wel, maar daar zijn lange discussies met het ministerie op gevolgd. Er is me toen gezegd dat het door die decretale aanpassing allemaal zo eenvoudig niet was. Ik heb hier echter een duidelijke vraag gehoord. Ik zal daar rekening mee houden.

We moeten echter eerlijk zijn. Er is een probleem met de timing. Er beginnen nu inschrijvingsperiodes te lopen. De vraag is dan ook wanneer we dit willen aanpassen. Zal dit gelden voor de inschrijvingsperiode die nu begint of voor de volgende inschrijvingsperiode? Dat onderwerp zal ook op tafel liggen.

Ik wil wel opmerken dat het huidige decreet op basis van de lokale evaluatie momenteel al veel ingrepen toelaat. Daar is geen decretale ingreep voor nodig. Er kan al veel gebeuren. Dit staat los van de thuistaal als apart criterium. Dat is nog iets anders. De lokale actoren kunnen op dit ogenblik al veel doen. Dit zal mogelijk zijn zodra de eerstvolgende inschrijvingsperiode van start gaat. Dat is een nuance die ik nog wil aanbrengen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de bevindingen betreffende onderwijskansen in een onderzoek van de UA
- 2180 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Fatma Pehlivan tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de impact van de etnische afkomst van een leerling op zijn/haar kansen in het onderwijs
- 2191 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de resultaten van het thesisonderzoek aan de UA
- 2199 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Voorzitter, kinderen van Marokkaanse en Turkse origine belanden in het eerste jaar van het secundair onderwijs sneller in de B-klas, zelfs al halen ze dezelfde punten en hebben ze een vergelijkbare thuissituatie als Vlaamse leerlingen. Dit blijkt uit een masterscriptie van mevrouw Pinceel aan de Universiteit Antwerpen.

Voor haar onderzoek heeft ze ongeveer 8500 kinderen met Vlaamse, Marokkaanse, Turkse, Poolse en Centraal-Afrikaanse roots opgevolgd. Uit het onderzoek blijkt dat er ook tussen de verschillende etnische groepen grote verschillen zijn. Terwijl even veel Poolse als Vlaamse leerlingen in de B-stroom terechtkomen, ongeveer 10 procent, gaat het bij de Centraal-Afrikaanse kinderen al om 16 procent. Toch vallen vooral de Marokkaanse en Turkse tieners op. Met 22 procent komt ruim een of vijf onmiddellijk in de B-stroom terecht.

De promotor van het onderzoek, professor Mahieu, vindt de bevindingen erg verrassend: “We hebben lange tijd gedacht dat de sociaal-economische achtergrond van groter belang was dan de etnische. Dit wordt nu ontkracht. Je afkomst bepaalt in zeer hoge mate je kansen.”

Volgens eerder onderzoek van mevrouw Pinceel speelt godsdienst hierbij een vrij grote rol, wat meteen de significante resultaten voor kinderen met Turkse of Marokkaanse roots gedeeltelijk verklaart. Opvallend is ook dat niet zozeer de opleiding van de moeder, dan wel de vraag of zij al dan niet werkt, bij de studiekeuze een rol lijkt te spelen. Ook daar is de etnisch-culturele achtergrond een bepalende factor.

Dit is een onderzoek dat duidelijke cijfergegevens heeft opgeleverd. We kunnen alles niet uitsluitend naar sociaal-economische factoren terugvoeren. Ook etnisch-culturele factoren lijken een rol te spelen. Het lijkt me dan ook belangrijk dat deze onderzoeksresultaten door middel van aanvullend onderzoek worden bevestigd.

Belangrijker is de vraag wat de achterliggende processen achter de getallen zijn. Hoe komt dit? We mogen redelijkerwijze veronderstellen dat de ouders een vrij grote rol in de keuze van de kinderen voor de B-stroom spelen. Wat zijn hun motieven?

Als godsdienst een rol speelt, in welke mate dan? Hoe denken ouders dan over het onderwijs? Het zou kunnen dat een aantal culturele factoren daarin een rol spelen. Het zou kunnen dat de kijk op het onderwijs anders is bij mensen van Turkse of Marokkaanse achtergrond dan bij Polen of Vlamingen. Ik denk dat we die achterliggende processen moeten blootleggen met bijkomend onderzoek.

Minister, zal er in de toekomst rekening worden gehouden met de bevindingen van dit onderzoek voor het onderwijsbeleid, bijvoorbeeld voor wat betreft onderwijskansen en leerlingenbegeleiding? Die vraag komt misschien wat vroeg. Het zou kunnen dat er eerst nog wat bijkomend onderzoek nodig is vooraleer we ingrijpen op het beleid.

Hebt u kennis van het onderzoek? Zo ja, wat is uw appreciatie van dat onderzoek?

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, mijn vraag is gebaseerd op dezelfde cijfers.

Het is frappant dat twee grote groepen, de Marokkaanse en de Turkse gemeenschap, slecht scoren in die problematiek. 22 procent van de Marokkaanse jongeren en 22 procent van de Turkse jongeren start het secundair onderwijs in de B-stroom. Dat is ruim een op de vijf.

Eigenlijk verwondert mij dat niet. De heer Van Dijk noemt het verrassende cijfers, maar eigenlijk zijn ze dat niet. De problematiek is al verschillende keren aangehaald in het kader van instroom, doorstroom, het watervalsysteem, enzovoort. Die twee gemeenschappen komen daar altijd wel duidelijk naar voren.

Ik betreur dat. In 2014 vierten zowel de Marokkaanse als de Turkse gemeenschap vijftig jaar migratie. Positief of negatief? De cijfers die vandaag worden aangehaald, zijn alvast niet om te juichen.

Op een bepaald punt wil ik mijn collega's tegenspreken. Uit een recente doctoraatsstudie aan de Universiteit Gent blijkt namelijk dat de etnische factoren – het allochtoon zijn – wel degelijk een rol spelen, maar dat het ook te maken heeft met het onderwijssysteem – het allochtoon zijn binnen ons onderwijssysteem. Ze maken minder kans om een diploma secundair onderwijs te halen dan hun autochtone leeftijdsgenoten. Ook andere onderzoeken tonen dat aan. Na vijftig jaar migratie verdient dat probleem onze grondige aandacht.

De resultaten verrassen mij niet. De etnische afkomst van de leerling speelt een rol in het al dan niet terechtkomen in de B-stroom. Bovendien blijkt de sociaal-economische achtergrond daar niet zozeer een rol in te spelen. Daar moeten we toch bij stilstaan.

Ik maak nu misschien een grote bocht. Bij het inschrijvingsbeleid willen we een sociale mix verwezenlijken. Daarbij zouden we rekening moeten kunnen houden met het criterium van de thuistaal.

Minister, hoe evalueert u de resultaten van beide studies? Welke conclusies trekt u voor het GOK-beleid? Hoe staat u tegenover het doelgroepenbeleid? In welke mate wordt dergelijk beleid nu nog gevoerd?

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, ik sla mijn inleiding over, omdat de collega's daar al voldoende over hebben gezegd. Ik ga meteen naar de vraagstelling.

Als ik kijk naar de resultaten van dit onderzoek ben ik, in tegenstelling tot Paul Mahieu, niet verrast. Andere onderzoeken hebben namelijk reeds aangetoond dat dat de realiteit is. Nu vind ik persoonlijk dat wij in het masterplan hervorming secundair onderwijs toch al één mooie maatregel hebben die dat probleem zou kunnen oplossen. Wij hebben heel duidelijk gesteld dat de schoolresultaten in het basisonderwijs bepalen of je in 1A of 1B terechtkomt. 1B is niet mogelijk indien je toegang krijgt tot 1A. Ik wil u vragen om dat zo snel mogelijk decretaal te regelen zodat het ook zo wordt toegepast. Dat zal een tegemoetkoming zijn aan het probleem dat zich hier voordoet. Daarvoor moet er op het terrein niets gebeuren. De leerkrachten weten perfect wat de mogelijkheden van de kinderen zijn. De resultaten zijn duidelijk. Het is alleen in de keuze en de oriëntering dat er een en ander misloopt. We kunnen dat perfect regelen. Dat is zo gepland in het masterplan. Mijn vraag is om dat ook zo vlug mogelijk aan te passen in het decreet, zodat dit opgelost wordt.

Een tweede belangrijk element, dat ook door ander onderzoek wordt aangetoond, is dat leerkrachten zich onbewust op een bepaalde manier gedragen ten aanzien van leerlingen, niet alleen in de oriëntering, maar ook in het lesgeven zelf. Als de leerkracht bijvoorbeeld verwacht dat het kind een correct antwoord kan geven op een vraag, zal die leerling gemakkelijker de kans krijgen om te antwoorden. Daar bestaan heel interessante onderzoeken over.

Minister, u hebt in een reactie gezegd dat we in het kader van deze problematiek de leerkrachten niets moeten verwijten, maar ze net ondersteunen. Het is mij echter niet duidelijk wat u als minister dan precies gaat ondernemen om dat element kracht bij te zetten. Ik geloof heel sterk dat leerkrachten een ontzettend belangrijke rol te vervullen hebben in het onderwijs en dat zij bijkomend ondersteund moeten worden om een aantal zaken te doen. Hoe ziet u dat concreet, om op korte termijn een aantal zaken die u zelf aangehaald hebt, op te nemen in het beleid?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Wij hebben met veel interesse kennis genomen van de studie van mevrouw Pinceel. Het is zorgwekkend dat zoveel kinderen in die B-stroom raken. Ik sluit me echter aan bij de opmerking van mevrouw Helsen: we moeten een aantal nuances durven aan te brengen bij het onderzoek zelf en zien dat we niet vervallen in een oordeel over leerkrachten die zich op het pad van ongelijke behandeling, vooroordelen of discriminatie begeven. Het mag zeker geen oordeel uitspreken over de leerkrachten an sich. Het gaat nog altijd over het aantal leerlingen die onterecht in die B-stroom zitten.

In het onderzoek ontbreken nog een aantal variabelen. Er is geen informatie bekend over leerlingen die bepaalde leerstoornissen, motivatieproblemen, gedragsproblemen enzovoort hebben. Dat wordt hier niet in verrekend. Ik vraag me dan ook af of we dit niet in een breder kader moeten bekijken, samen met andere onderzoeken. We moeten de mogelijkheden die we hier al decretaal geregeld hebben, om te vermijden dat deze situatie zich nog zou kunnen voordoen, zo snel mogelijk toepassen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: De masterscriptie en de doctoraatsstudie hadden als doel te onderzoeken in welke mate de onderwijskansen van allochtone jongeren samenhangen met sociaal-economische kenmerken, dan wel met zuiver etnische factoren.

De vraag is echter of we de etnische factoren kunnen isoleren van andere factoren. Uit onderzoek blijkt herhaaldelijk dat allochtone leerlingen inderdaad gemiddeld zwakkere schoolresultaten behalen. Uit de administratieve gegevens van Onderwijs blijkt dat 44 procent van de niet-Belgen, in vergelijking met slechts 22 procent van de Belgen, een laagopgeleide moeder hebben. Meer dan de helft van de leerlingen van wie de gezinstaal niet het Nederlands is, in vergelijking met slechts een op vijf van de leerlingen van wie de gezinstaal wel Nederlands is, heeft een laagopgeleide moeder.

Het blijkt echter ook dat etnisch-culturele minderheden met een meervoudige problematiek kampen. Ze komen niet alleen vaker uit lagere socio-economische milieus, maar vangen het onderwijs ook vaker aan met een taalachterstand en zitten meer geconcentreerd in scholen met een hoog percentage etnisch-culturele minderheden. Ongeveer 70 procent van de immigrantenleerlingen in België zitten in concentratiescholen of scholen met een hoog percentage immigranten. Het is die complexe samenhang van verschillende factoren die leidt tot een problematische schoolloopbaan, waarbij het opleidingsniveau van de ouders de meest doorslaggevende factor blijkt te zijn.

Uit onderzoek bleek dat het effect van het percentage allochtone leerlingen op school op wiskundeprestaties verdwijnt nadat er rekening werd gehouden met de socio-economische achtergrond van de leerlingen. Gelijkaardige resultaten werden gevonden in PISA (Programme for International Student Assessment): noch de proportie immigranten, noch de proportie leerlingen die thuis een andere taal spreken, maar de proportie leerlingen met een laagopgeleide moeder hangen het sterkst samen met de zwakkere prestaties van immigranten in concentratiescholen.

Ook in de doctoraatsstudie van Stijn Baert bleef het effect van afkomst enkel overeind voor het zittenblijven. Het feit dat allochtonen minder vaak een diploma secundair of hoger onderwijs behalen, was vooral te wijten aan het onderwijsniveau van de ouders.

Een bijkomende belangrijke nuance is dat de studie van Baert gebaseerd is op de SONAR-data (Studie van de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt), en deze data bevatten geen gegevens over de leerprestaties, zodat hier dus ook niet voor gecontroleerd kon worden. Ook de verwachtingen die leraren hebben ten aanzien van allochtonen, spelen een belangrijke rol. Uit onderzoek blijkt dat hier sprake is van een 'self fulfilling prophecy', waarbij lage verwachtingen uiteindelijk de leerprestaties beïnvloeden.

Het zou voorbarig zijn om op basis van deze onderzoeken te concluderen dat zuiver etnische factoren meer doorwegen dan sociaal-economische factoren. We gaan die onderzoeken verder bestuderen. Het gaat trouwens om één masterthesis en één doctoraatsstudie. Ze geven zelf ook aan dat vervolgonderzoek nodig is om de precieze mechanismen die achter de 'zuiver etnische' verschillen in zittenblijven schuilgaan, bloot te leggen. Heeft het te maken met discriminatie, met segregatie op school, dan wel etnische verschillen in voorkeuren en verwachtingen in hoofde van jonge allochtonen en hun ouders? Ik denk dat vooral het verbeteren van de leerlingenbegeleiding een belangrijke piste is. In die zin zullen de CLB's trouwens een audit doen, om dat in het kader van het masterplan van de hervorming door te voeren.

De vraag is wat u met een doelgroepenbeleid bedoelt. Dat is een belangrijke vraag. Op dit ogenblik houdt het onderwijsbeleid zeker rekening met leerlingenkenmerken van leerlingen. Het gaat hier evenwel niet om een etnisch doelgroepenbeleid, veeleer om een beleid gericht op socio-economische kenmerken van leerlingen.

Mevrouw Helsen, u hebt een heel belangrijke maatregel aangehaald in de hervorming van het secundair onderwijs, namelijk de een-op-eenrelatie tussen het getuigschrift basisonderwijs en de toegang tot de A-stroom, of wat we nu nog A-stroom noemen, of de toegang tot de B-stroom, of wat we in de toekomst een schakelproject noemen. De invoering hangt af van de mate waarin we het getuigschrift kunnen koppelen aan de eindtermen. Dat kan relatief snel gaan. Het is een van de maatregelen die snel kan worden genomen, of toch prioritair in vergelijking met de andere.

Inzake zittenblijven – een praktijk die vaak als curatieve maatregel wordt toegepast zonder dat dit een echt effectieve maatregel blijkt te zijn – hebben we al heel wat gesprekken gehad met de onderwijskoepels en de pedagogische begeleidingsdiensten. De onderwijsinspectie zal vanaf volgend schooljaar extra aandacht besteden aan de schooldoorlichtingen. De cijfers die in het inspectiedossier per school beschikbaar zijn inzake de praktijk rond zittenblijven, vormen daartoe een goed aanknopingspunt. Klasse heeft daar al veel voor gedaan. In de hervormingsdossiers zoals 'Belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften' (BNM), de hervorming van het secundair onderwijs en de leerlingenbegeleiding is dat altijd een belangrijk uitgangspunt geweest. Ook in het prioritair nascholingsthema zal dit verder worden meegenomen.

Het masterplan hervorming secundair onderwijs stelt duidelijk dat scholen evaluatiebeslissingen nog beter moeten argumenteren. De rechtsgrond hiertoe zal worden gelegd via het decreet Rechtspositie van de Leerling, waarover nog tijdens deze legislatuur zal worden gestemd.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Minister, uw antwoord brengt natuurlijk enkele nuances aan in het onderzoek. Ik vond de uitspraak van de professor nogal sterk. Die zegt dat wordt ontkracht dat sociaal-economische factoren belangrijker zijn dan etnische, en dat je afkomst in zeer hoge mate je kansen bepaalt. Dat is nogal kort door de bocht. Daar is op zijn minst bijkomend

onderzoek voor nodig. Etnisch-culturele factoren spelen wel een rol. In welke mate, is voer voor onderzoek en misschien ook debat.

Wat me het meest frappeerde in het onderzoek, of in de neerslag daarvan in de pers, is dat kinderen van Marokkaanse en Turkse origine, ook al halen ze dezelfde punten en hebben ze een vergelijkbare thuissituatie, sneller in de B-stroom terecht komen. Dat vind ik vreemd. Dan spreken over de rol van de leerkracht? Ik denk niet dat een leerkracht zesde jaar lagere school tegen Vlaamse of Poolse kinderen iets anders zal zeggen dan tegen kinderen van Marokkaanse en Turkse origine als ze dezelfde punten hebben. Als de Vlaming of Pool 80 procent haalt, en het kind van Turkse afkomst heeft ook 80 procent, dan denk ik niet dat de leerkracht iets anders zal zeggen tegen de Turk dan tegen de Vlaming of Pool. Hij zal in de drie gevallen aanraden om naar de A-stroom te gaan.

De kansen van die kinderen om naar de A-stroom te gaan, zijn toch overduidelijk aanwezig. Alleen maken zij, of de ouders, in vele gevallen die keuze toch niet. Dan benieuwt het mij te weten welke factoren daarin een rol spelen. Dat vind ik niet terug in dit onderzoek. Daarom heb ik gezegd dat het wetenschappelijk nuttig is om daarover bijkomend onderzoek te doen.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, hoe komt het dat Poolse kinderen minder in de B-stroom terecht komen, en Marokkaanse en Turkse kinderen wel? U hebt gezegd dat 70 procent van die groep in de concentratieschool zit. Ik vraag me dan af wat de samenstelling van die concentratieschool is. Dat vergt bijkomend onderzoek.

Misschien zitten de vroegere gastarbeiderskinderen veel meer dan de anderen in de concentratiescholen. Ik vraag me af of dat een impact heeft. Minister, hebt u daar cijfers over? Misschien komen ze automatisch in de B-stroom terecht, meer dan Poolse kinderen.

We gaan wel mee in de hervorming van het secundair onderwijs, maar ondertussen zitten er kinderen in het vijfde en zesde leerjaar die volgend jaar naar de B-stroom zullen worden doorverwezen. Moeten er op korte termijn geen maatregelen worden genomen? Als we echt willen komen tot de hervorming van het secundair onderwijs, zitten we tien jaar verder en ondertussen zitten hier jongeren op de banken die wel wat beters verdienen dan dit.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, ik zie de hervorming van het secundair onderwijs op een veel kortere periode dan over tien jaar.

Minister Pascal Smet: Ik ook.

Mevrouw Kathleen Helsen: Dat hoor ik graag, want ik zag enige twijfel toen ik vroeg om een bepaalde maatregel snel te nemen omdat die eenvoudig is, maar wel een heel gunstig effect zal hebben, ook voor deze jongeren. Wat we al kunnen doen, moeten we doen. Het is opgenomen in het plan. Ik ben me ervan bewust dat het veld zich daarop moet kunnen voorbereiden. Wij moeten nagaan wanneer we dat ingang laten vinden. We zijn perfect in de mogelijkheid om dat goed te bekijken. Als het gaat over oriëntering van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs, dan moet ik zeggen dat de CLB's daarin een beperkte rol spelen.

Het zijn vooral de scholen die daarin een cruciale rol spelen, omdat het een oriëntering is in de richting van A of B. Dat heeft te maken met de mogelijkheden die de scholen zelf ontdekken bij die kinderen. Het is nog geen definitieve keuze, het is een oriënteringsgraad waar ze naartoe stappen. Het is in die eerste graad dat er een belangrijke oriëntering gebeurt en niet zozeer bij de overgang van het basis- naar het secundair onderwijs. We mogen de impact van de CLB's daar niet overschatten. De verantwoordelijkheid ligt vooral bij het schoolteam van het basisonderwijs om daar een goede uitspraak over te doen.

Het is niet de eerste keer dat wij vaststellen dat de scholingsgraad belangrijk is voor de ontwikkelingskansen van kinderen.

De heer Boudewijn Bouckaert: In het onderzoek wordt het belang van de scholingsgraad een beetje afgezwakt. Wat wel belangrijk is, is dat de moeder werkt.

Mevrouw Kathleen Helsen: De moeder speelt toch een heel belangrijke rol bij de ontwikkeling van de kinderen. Wij richten ons altijd tot onderwijsinstellingen, maar wij vragen ons niet af welke stimulansen wij aan ouders kunnen geven opdat zij hun scholingsniveau kunnen optillen. Ik vraag me af of dat al in overweging is genomen. In andere onderzoeken richten wij ons altijd tot scholen en leerkrachten die extra inspanningen moeten doen ten aanzien van de kinderen. Als de thuissituatie en de scholingsgraad van de moeder zo'n belangrijke rol spelen, dan moeten we dit toch ook overwegen. Ook het al dan niet hebben of houden van werk door de moeder is niet altijd los te koppelen van de scholingsgraad. Moeten we niet nagaan welke bijkomende initiatieven er nodig zijn om daarin een stap vooruit te zetten? Dat is niet gemakkelijk, maar het lijkt me wel een uitdaging voor de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, uw antwoord op deze problematiek is heel terecht. De B-stroom op zich is een geweldige mogelijkheid voor de leerlingen die daar effectief thuishoren. Het gaat dan over de leerlingen die het profiel hebben om daar te gedijen.

Wat de instroom betreft van leerlingen van allochtone afkomst, moeten we de verdere evolutie goed bekijken. In het vervolg van het traject, vanuit het klassieke watervaleffect, is het nog heel vaak zo dat ook in hogere jaren leerlingen naar een finaliteit gaan die daar met andere ondersteunende maatregelen ook niet zouden zitten. We moeten daar in de toekomst heel alert voor zijn en blijven.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

– *Mevrouw Kathleen Helsen, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de uitspraken van KU Leuven-rector Torfs over de mogelijkheid tot overschakeling naar andere opleidingen na de eerste examens - 2171 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Wordt men in Vlaanderen beroemd door schoenen te verkopen of door rector te worden van de KU Leuven? In beide gevallen heet men Torfs.

De rector van de KU Leuven, Rik Torfs, die al meermaals in het nieuws kwam, heeft een aantal weken geleden een uitspraak gedaan over de hoge falingspercentages in het eerste jaar. Hij schoof daarbij een remedie naar voren.

Hij wil studenten na het eerste semester van het eerste bachelorjaar vlot laten overschakelen naar andere opleidingen, ook aan de hogescholen.

Volgens Torfs kijken sommige studenten al na de eerste examens van het eerste semester tegen desastreuze resultaten aan. Deze studenten zouden de kans moeten krijgen vlot over te stappen naar een tweede semester van een andere studierichting. Als ze dan na hun tweede semester wel slagen, dan hebben ze geen jaar verloren, zo luidt althans de redenering. Dat lijkt Torfs trouwens ook beter dan een eenmalige toelatingsproef of oriënteringsproef waarbij

potentieel goede studenten vanwege de stress door het ijs kunnen zakken. Hij heeft daar intussen ook al andere uitspraken over gedaan.

De overheid moet volgens Torfs de universiteiten en hogescholen financieel aanmoedigen om studenten een dergelijke semesteroverstap te laten maken. Hij maakt zich sterk dat dit de overheid al bij al minder zal kosten.

Minister, wat is uw mening over deze uitspraak van een gezaghebbend persoon in de Vlaamse onderwijswereld? Bieden de huidige programma's van de bacheloropleidingen universiteiten en hogescholen voldoende mogelijkheden om een vlotte overstap van de ene studierichting naar een andere studierichting mogelijk te maken? Zult u op basis van deze suggestie initiatieven ontplooien in samenwerking met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA)?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Initiatieven en voorstellen om studenten meer kansen te bieden om het eerste jaar in het hoger onderwijs succesvol af te sluiten kan ik enkel toejuichen. De overgang van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs verloopt niet altijd vlekkeloos. Studenten maken initieel nog vaak een verkeerde studiekeuze. Ik deel dan ook het standpunt dat een student na een verkeerde keuze zo snel mogelijk nog een andere weg moet kunnen inslaan en moet kunnen starten in een andere opleiding die beter aansluit bij zijn mogelijkheden en interesses. Een snelle heroriëntering biedt een snelle tweede kans aan studenten. Studenten te lang laten aanmodderen heeft geen zin.

Wat Rik Torfs voorstelt, is eigenlijk al ingevoerd. Naar aanleiding van het Financieringsdecreet zijn een aantal incentives ingebed in het financieringssysteem om een goede studieloopbaan van studenten te bevorderen. Onder meer werd het leerkrediet ingevoerd. De bedoeling hiervan is om studenten te stimuleren om een bewuste studiekeuze te maken en om de instelling aan te sporen om de studievoortgang te bewaken. Voor generatiestudenten die verkeerde keuzes gemaakt hebben en die tijdig in de loop van het academiejaar van opleiding veranderen, werd de heroriënteringsbonus ingevoerd. Indien deze studenten voor een bepaalde datum van opleiding veranderen, krijgen ze het volledige leerkrediet of een deel van het ingezette leerkrediet terug. Instellingen die snel actief generatiestudenten heroriënteren, behouden ook geheel of gedeeltelijk de financiering voor deze studenten. Cijfers tonen aan dat het aantal studenten dat heroriënteert in de loop van het academiejaar inderdaad gestadig toeneemt. De heroriënteringsbonus begint dus zijn impact te hebben.

Er moeten wel enkele kanttekeningen worden gemaakt. Momenteel is er een evaluatie van de implementatielasten naar aanleiding van de flexibilisering van het hoger onderwijs. Er kunnen een aantal opmerkingen worden gemaakt. Een succesvolle heroriëntatie van generatiestudenten – zoals dit via het leerkredietsysteem wordt aangemoedigd – gaat uit van een ver doorgedreven semestriële onderwijsprogramma, terwijl de praktijk aangeeft dat dit niet altijd het geval is. Een succesvolle snelle heroriëntering kan enkel als de studiebegeleiding optimaal functioneert om te voorkomen dat een student geen snelle en verkeerde keuzes maakt. Men moet ook rekening houden met het groeipotentieel van de student en vermijden dat overhaaste beslissingen worden genomen. Wijzigen in de loop van het academiejaar heeft niet altijd het verhoopte studierendement omdat studenten in de loop van het academiejaar plots moeten aansluiten bij een studieprogramma dat al loopt. Bovendien sluit dit voorstel ook andere initiatieven niet uit. Het blijft belangrijk dat studenten bij het begin van het academiejaar reeds een goede keuze maken. Ik denk dat daarmee alles staat of valt.

U weet dat we beslist hebben om in het secundair onderwijs een oriëntatieproef in te voeren en dat er een ijkingsproef van de onderwijsinstellingen zelf is. Het zijn twee verschillende dingen waarover een beetje verwarring is ontstaan. Ze hebben een verschillende finaliteit en sluiten eigenlijk op elkaar aan. Het is belangrijk dat ook dit wordt doorgevoerd.

De instellingen bepalen zelf de inhoud van de onderwijsprogramma's met onder meer de volgtijdelijkheid tussen de opleidingsonderdelen en ook de wijze hoe ze de onderwijsactiviteiten organiseren. Men gaat er bij het ontwerpen van het studieprogramma doorgaans nog van uit dat een student voor een volledig academiejaar is ingeschreven. De discussie over het semestersysteem biedt ook hier nog heel wat mogelijkheden. Er is dus al werk verricht, maar er zullen nog pijnpunten moeten worden aangepakt.

We werken aan een ontwerp van vereenvoudigingsdecreet waarin enkele punten zullen kunnen worden opgenomen, maar we zullen ook moeten pleiten voor een verdere evaluatie van het leerkrediet en de efficiëntie van de studievoortgangsbewaking. Het is de bedoeling om tegen het einde van deze legislatuur de concrete krijtlijnen uit te tekenen voor een aangepast studievoortgangs- en oriëntatiebeleid. We werken samen met een werkgroep die zal worden samengesteld uit experts van de hogescholen en universiteiten, de studenten en de overheid. Verder wens ik nog te wijzen op het initiatief dat momenteel loopt op het niveau van de VLIR en de VLHORA rond de problematiek van indeling in semesters en het concept van het huidige academiejaar. Het is de bedoeling om daar de komende maanden verder een grondig debat over te voeren. Alles wordt dus voorbereid om de juiste beslissingen te nemen in het begin van de volgende legislatuur.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, ik dank u voor dit verduidelikend antwoord.

De vraag van Rik Torfs had ook betrekking op een herschikking van de programma's zodat wanneer men niet slaagt in het eerste semester, de aansluiting naar een andere studierichting of eventueel zelfs naar een andere instelling vlot kan verlopen, zodat het eerste jaar niet echt een verloren jaar zou zijn. Een leerkrediet is een goede incentive om de studieduur niet te rekken, maar staat een beetje naast het herschikken van de programma's.

Minister, in 2011 hadden de universiteiten een project om hun bacheloropleidingen te herschikken tot brede bachelors in het eerste jaar zodat studenten bij een foute studiekeuze makkelijk konden overstappen. Ze zouden daarbij brede clusters willen maken – humane en sociale wetenschappen, scheikunde en fysica enzovoort. U hebt gereageerd en gezegd dat het interessant was omdat het de overgang van het secundair onderwijs naar de universiteit zou kunnen verbeteren. “Ik heb de rectoren gevraagd om een voorstel uit te werken waarna we binnen een paar maanden rond de tafel gaan zitten”. Dat was in 2011. Is er eigenlijk iets gekomen van het voorstel om de bachelors te herschikken en naar een semestriële systeem over te stappen? Ik weet dat de Gentse universiteit later heeft gezegd dat ze geen voorstander was van brede bachelors. Ik ben dus een beetje in verwarring en je zou het wel worden met alles wat in de pers verschijnt. Is er nog steeds een piste van de herschikking van de bachelors, of is die begraven of komt ze terug aan bod in die werkgroep over de volgtijdelijkheid en de semesterialisering? Ik vind dat men de idee van Torfs niet zomaar opzij mag schuiven. Ik vind de oriënteringsproef goed, maar ik vind het niet de goddelijke remedie. Misschien is er iets beter als een remedie voor de slaagpercentages.

Ik ben dus een beetje in de war. Men heeft die piste opgediept, men vond ze interessant, men heeft ze weer begraven en nu blijkt ze toch nog sluimerend te leven. Je zou voor minder in de war zijn.

Minister Pascal Smet: Ik begrijp uw verwarring, want ik heb die soms ook als ik lees wat in de kranten staat. Men verandert nogal eens graag van mening. Ik denk dat het nog niet is uitgekristalliseerd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de academische opleiding ‘Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen’

- 2183 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de nood aan een betere opleiding voor leraren ‘islamitische godsdienst’

- 2189 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Voorzitter, minister, collega's, de Vlaamse Regering heeft op 12 juli 2013 de opstart goedgekeurd van de optie 'Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen' op masterniveau aan de KU Leuven. De opleiding zou vanaf het academiejaar 2014-2015 worden aangeboden. Volgens het persbericht is de opleiding bedoeld voor iedereen die een rol wenst op te nemen in de moslimgemeenschap, bijvoorbeeld in de functie van islamconsulent of imam. Daarnaast zal de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA) een pilootproject starten waarbinnen imams en imams in opleiding via individuele creditcontracten vakken volgen waardoor hun competenties worden versterkt om hun werkzaamheden in onze maatschappij nog beter te kunnen uitvoeren.

Minister, ik ben heel blij met deze beslissing. We hebben in deze commissie trouwens ook een voorstel van resolutie goedgekeurd en we hebben ook hoorzittingen gehouden over het thema. Ik ben heel blij dat er een doorbraak is in dit complexe dossier en dat u daar ook mee voor gezorgd hebt. De ambitie om een volwaardige opleiding voor imams en islamleerkrachten in te richten stond reeds in het vorige Vlaamse regeerakkoord 2004-2009 en werd ook herhaald in het huidige regeerakkoord. Uw plan ligt in de lijn van de conceptnota en de goedgekeurde resolutie van mijn partijgenoot Ludo Sannen.

Het is van cruciaal belang dat onze imams, islamconsulenten en islamleerkrachten goed gevormd worden. Uit verschillende studies blijkt dat de meeste imams in Vlaanderen uit het buitenland komen, waardoor ze weinig voeling hebben met onze maatschappij en zelden Nederlands spreken. Ze benaderen de Vlaamse en Brusselse moslims bijgevolg vanuit een ander referentiekader. Doordat het een volwaardige academische opleiding wordt, zal de opleiding een zekere religieuze finaliteit kunnen combineren met een kritische, academische benadering over de rol van religie, in dit geval de islam, binnen onze seculiere samenleving.

Deze wetenschappelijke aanpak, die zo broodnodig is, kan dan ook de academische input geven voor de professionele lerarenopleidingen. Op die manier wordt een hoogstaand niveau van het docentenkorps gegarandeerd waarbij de leerkrachten, goed geïnformeerd en kritisch, onze jongeren kunnen onderwijzen.

Toch, minister, heb ik een aantal vraagjes ter verduidelijking. Volgens het persbericht kunnen studenten die dat wensen, bijkomend een specifieke lerarenopleiding volgen om later als leerkracht in de tweede of derde graad van het secundair onderwijs en het hoger onderwijs aan de slag te gaan. Impliceert dit dat enkel nog maar personen met het diploma 'Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen' het vak islam mogen onderrichten in de tweede of derde graad van het secundair onderwijs? En indien ja, wat gebeurt er dan met de huidige leerkrachten die dit diploma niet hebben?

Het pilootproject aan de Associatie Antwerpen is een heel interessant project. Het is goed dat ook de huidige imams en imams in opleiding verder worden opgeleid, maar hoe ziet dit pilootproject er concreet uit? En wordt hiervoor ook samengewerkt met de moslimgemeenschap? Dat is misschien een heel ruim woord, maar zijn er vormen van samenwerking in verband met dit pilootproject?

In de commissievergadering van 18 april 2013 vertelde u dat u hebt samengezeten met de Marokkaanse minister van Islamaangelegenheden in functie van het mogelijk oprichten van een Europees Instituut in Brussel om imams een opleiding te geven. U wachtte toen een concreet voorstel van de Marokkaanse overheid af. Hebt u dat voorstel ondertussen ontvangen? En zo ja, hoe ziet dit voorstel eruit?

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, minister, ik heb een vraag over hetzelfde onderwerp, maar er zit misschien wat meer slecht nieuws in.

Uit cijfers van het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!), het vroegere gemeenschapsonderwijs, blijkt dat het keuzevak 'Islamitische godsdienst' stevig in de lift zit – en om duidelijk te zijn: dat vind ik op zich geen slecht nieuws, het is een natuurlijke evolutie gelet op de bevolkingscijfers. In het secundair onderwijs klimt het aantal leerlingen dat voor het vak kiest van 10 procent in 2005 naar 17 procent in 2013. In het lager onderwijs is de stijging nog duidelijker met een stijging van 13 procent naar 23 procent. Volgens de topvrouw van het GO!, Raymonda Verdyck, vormt dit een logisch gevolg van de gewijzigde populatie in onze scholen en zal die trend zich in de toekomst doorzetten.

Eveneens volgens Verdyck is er gezien de stijgende vraag daarom een grote nood aan goede islamleraren en aan islamonderwijs op niveau, maar er zijn twee extra complicaties. Enerzijds is het altijd al een moeilijke zoektocht geweest om islamleraren met de nodige vooropleiding te vinden. Bovendien heeft de koepel, het GO!, geen inspraak over de inhoud van het vak. Dat is het juridische kader.

Dit gebrek aan kwaliteit wordt bevestigd vanuit uiteenlopende hoeken. Volgens Karin Heremans, directrice van het Koninklijk Atheneum van Antwerpen, spreken sommige islamleraren geen correct Algemeen Nederlands en moet aan de openheid ten opzichte van andere religies en cultuur meer aandacht worden besteed.

Er klinkt ook kritiek bij imam en gewezen islamleraar Brahim Laytouss: "Het verouderde leerplan is nog onvoldoende aangepast aan de Vlaamse en maatschappelijke context. Dat kan een nefaste invloed hebben op toekomstige generaties. Inhoudelijk is er nog veel werk aan de winkel."

Hoewel er vooruitgang is met een nieuw leerplan en nieuwe leerboeken, beaamt Mehmet Üstün, de voorzitter van het Centrum Islamonderwijs (CIO) van het departement Onderwijs van de Moslimexecutieve – het overkoepelende orgaan dat instaat voor het vak en de opleiding van de leraren – het tekort aan opleidingen voor islamleraren. Ze doen hun best met de middelen die ze hebben, maar er is geen infrastructuur in België om islamleraren fatsoenlijk op te leiden. Daarnaast bestaat hun inspectieteam voorlopig maar uit drie personen die bijna zevenhonderd leraren moeten controleren en begeleiden, wat uiteraard onbegonnen werk is. Raymonda Verdyck zet nu al vraagtekens bij het concrete resultaat van de opleiding master islamitische theologie die recent door u, minister, in de steigers werd gezet. Volgens haar zullen veel studenten dat vak volgen zonder zich specifiek op het onderwijs te richten. Ik heb alle respect voor het werk van de heer Sannen – over de afwezigen niets dan goeds – maar we kunnen ons afvragen of we hier niet de verkeerde prioriteiten hebben gelegd. *(Opmerkingen van mevrouw Yamila Idrissi)*

Die vraag slaat ook op mezelf. Ik doe aan zelfkritiek.

Specifieke opleidingen vormen daarentegen een betere garantie voor kwaliteit. Die oproep wordt gedeeld door Mehmet Üstün: "Een hogeschool die zich rechtstreeks toelegt op de opleiding van islamleraren voor het lager en secundair onderwijs, is dringend gewenst." Hij vraagt om meer nadruk te leggen op de professionele bachelor.

In het licht van de hierboven beschreven uiteenzetting had ik graag een antwoord vernomen op volgende vragen. Minister, ziet u ook het probleem van gebrekkig opgeleide leraren

islamitische godsdienst? Erkent u dat de kwaliteitsinspectie onvoldoende is? Ziet u brood in een hogeschoolopleiding voor islamleraren voor het lager en secundair onderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Ik sluit me aan bij de vraag van de heer Bouckaert omdat ik op 30 mei al een gelijkaardige vraag heb gesteld over de kwaliteit van het islamonderwijs. U antwoordde toen, minister, dat u aan het CIO gevraagd had om informatie in te winnen over de toenmalige klacht van Brahim Laytouss. Is dat gebeurd? Hebt u die informatie?

U ging ook bekijken of het decreet op de inspectie moest worden gewijzigd, in die zin dat er een onderscheid moest worden gemaakt tussen begeleiding en inspectie. Hebt u dat al gedaan?

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Jammer dat de heer Sannen nu net is opgevolgd want hij heeft, samen met andere parlementsleden, in de afgelopen jaren heel wat voorbereidend werk verricht om te komen tot debat, een voorstel van resolutie, hoorzittingen. Hij zette af en toe ook wat druk op het kabinet van de minister om voortgang te maken. Er is terecht naar hem verwezen. We moeten dat vandaag echt doen. Hij zou anders wel het woord gevraagd hebben.

Het voorbije reces is voor mij een goed moment geweest om contacten te leggen met mensen die dit dossier volgen, zowel van de KU Leuven als leerkrachten islam. Proficiat, minister, met de stappen die werden gezet. Ik heb heel lang getwijfeld of men er ging uit geraken. Het heeft inderdaad lang geduurd. Ook in de vorige legislatuur stond het in het regeerakkoord. Nu zijn we weer aan het einde van een legislatuur. Nu is er toch een doorbraak gekomen met medewerking van de KU Leuven. Ik ben eerder positief gesteld op een aantal punten, en ik ben blij met die doorbraak.

Ik hoop dat ze het juiste zelfstandig academisch personeel (ZAP) gaan vinden. Het is belangrijk om mensen te vinden die enerzijds voldoende academisch geschoold zijn om ook les te geven en dat in het Nederlands kunnen doen. Tot nu toe bestond die opleiding niet. Men heeft natuurlijk zulke mensen nodig. Specifiek heeft men mensen nodig die onze context en westerse cultuur kennen en leerkrachten kunnen scholen. Ze moeten de Vlaamse samenleving goed kennen om dat allemaal te incultureren. Het zal een hele zoektocht worden om de juiste mensen te vinden.

Minister, kunt u bevestigen dat er voldoende kredieten zijn in de volgende jaren om die opleiding mogelijk te maken? Ik heb begrepen dat dat in verhouding met beperkte middelen zal kunnen omdat een beroep kan worden gedaan op het bestaande aanbod in Leuven. Men kan deze opleiding daarop enten in een groter geheel. Er kunnen met minimale financiële inspanningen resultaten worden geboekt. Er zullen zeker middelen nodig zijn voor de opstart maar ook voor de volgende jaren.

Minister, u hebt dit dossier vanuit uw kabinet en via de stuurgroep begeleid. De heer Bouckaert heeft al verwezen naar problemen in het secundair onderwijs. Kunt u daar ook faciliterend optreden vanuit uw kabinet voor de inspectie van de leerboeken en het leerplan? Dat is niet uw taak, dus ik spreek echt van faciliteren, begeleiden, stimuleren en ondersteunen. Ik heb vernomen van leerkrachten islam dat er rond inspectie veel vragen leven. Ze hebben het gevoel dat ze er alleen niet uit geraken. Een faciliterend optreden zou een positieve wending kunnen brengen.

Ik hoop dat de link kan worden gelegd tussen deze opleiding en de opleiding islamleerkracht die al bestaat. Groep T in Leuven zit dicht bij de faculteit die dit initiatief nu neemt. Ik denk dat die nabijheid gewoon uitnodigt tot kruisbestuiving en impulsen. Uiteraard zal de Erasmushogeschool in Brussel daarbij aansluiting vinden. Ik hoop dat het initiatief een positieve invloed heeft op reeds bestaande initiatieven.

Minister Pascal Smet: In de conceptnota die door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, wordt inderdaad verduidelijkt dat afgestudeerden van de optie islamitische theologie en godsdienstwetenschappen in combinatie met een specifieke lerarenopleiding (SLO) als leerkracht aan de slag kunnen in het secundair onderwijs en het hoger onderwijs. Vanaf academiejaar 2014-2015 zal aan de Katholieke Universiteit Leuven aan de studenten islamitische theologie en godsdienstwetenschappen de mogelijkheid geboden worden om de masteropleiding te combineren met een gedeelte van de specifieke lerarenopleiding islamitische godsdienst. Deze SLO islamitische godsdienst heeft als doelstelling om het lerarenkorps islam te versterken. De in- en uitstroom binnen de huidige opleidingen is momenteel immers erg beperkt.

Dit betekent dus geenszins dat enkel de afgestudeerden van de SLO islamitische godsdienst het vak islam nog zouden mogen onderrichten in de tweede of derde graad van het secundair onderwijs. Het gaat hier om het versterken en uitbreiden van het lerarenkorps. De huidige opleidingen blijven dus bestaan en de huidige leerkrachten islam blijven verder islam onderrichten. De bekwaamheidsbewijzen voor alle godsdienstvakken worden door de Vlaamse Regering vastgelegd, na overleg met de bevoegde erkende instantie, zijnde de Moslimexecutieve. De regelgeving die de bekwaamheidsbewijzen voor leermeesters godsdienst en godsdienstleraars vastlegt, wordt niet gewijzigd.

U weet dat er nu een zeer interessant pilootproject is uitgewerkt aan de Associatie Antwerpen met de moslimgemeenschap. Op 17 september 2013 hebben we een kick-off event gehad, met alle partners, zijnde de Associatie Universiteit Hogescholen Antwerpen, de voorzitter van de Raad der Theologen en de mensen van het instituut Jisr-Al Amana in Antwerpen. Het is de bedoeling om een Vlaamse imamopleiding op te richten en hiervoor vooral naar samenwerking te zoeken met lokale onderwijspartners voor seculiere vakken zoals westerse cultuur of burgerlijk recht.

Het engagement is genomen om dit nu verder uit te werken, met de bedoeling om het aanbod van opleidingsonderdelen die de universiteit en de hogescholen nu al in aanbieding hebben, te screenen op hun geschiktheid. Vervolgens moeten zij gerichte communicatie verzorgen zodat het project voldoende gekend is binnen de moslimgemeenschappen. Ten slotte moeten ze voorstellen formuleren over hoe het onderwijzend en administratief personeel van de onderwijsinstellingen bij deze pilot te betrekken. Vanaf september 2014 verwachten we een effectieve deelname aan de vooropgestelde vakken door imams en imams in opleiding in het kader van hun vorming. Wij zullen dat verder opvolgen. Het is opnieuw een heel belangrijke stap, zodat imams en imams in spe heel goed onze samenleving leren kennen.

Ik heb geen voorstel ontvangen van de Marokkaanse overheid. Ik heb er ook niet meer actief naar gevraagd. Uiteraard zullen we dat, als we het krijgen, betekenisvol en constructief bekijken.

De opleidingen voor leraren islam die op dit ogenblik al door hogescholen en centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) worden georganiseerd, zijn onderworpen aan dezelfde systemen van interne en externe kwaliteitszorg als de andere opleidingen van het hoger onderwijs. Ik heb geen signalen ontvangen dat er kwaliteitsproblemen met deze opleidingen zouden zijn. Zoals u weet, bestaan er al opleidingen aan twee hogescholen, Groep T in Leuven en de Erasmushogeschool in Brussel, die daarvoor jaarlijks een bijkomende financiering ontvangen.

Tot slot blijf ik voorstander van de splitsing tussen begeleiding en inspectie. We zullen een antwoord geven in de beleidsbrief of we dat al of niet nog kunnen uitvoeren. We hebben de leerplannen gekregen. Ik moet navragen hoever de inspectie staat met het bekijken daarvan en het screenen. Ik zal ook vragen hoever het staat met de opvolging van de klachten, van onder andere de heer Laytouss. Ik weet dat het heel problematisch was om dat geconcretiseerd te krijgen. Ik zal kijken of die al zijn binnengekomen. We kunnen er in het kader van de beleidsbrief op terugkomen.

Mevrouw Yamila Idrissi: Dank u wel, minister, voor de uiteenzetting. Ik heb geen bijkomende vragen.

De heer Boudewijn Bouckaert: Blijkbaar zijn er reeds verscheidene mogelijkheden om een diploma te verwerven dat toegang geeft tot het onderwijs van islam in het secundair onderwijs. Ik had een vraagje over het project in Antwerpen: waartoe leidt dat dan?

Minister Pascal Smet: Het blijft zo dat mensen een imamopleiding krijgen, maar daarnaast is er een duidelijk engagement opgenomen dat zij ook een opleiding krijgen in onze samenleving, hoe die in elkaar zit, wat de waarden en normen zijn enzovoort. Daar komt het op neer. De moslimgemeenschap heeft zich ertoe geëngageerd dat wie imam wil worden, bijkomend die opleiding zou moeten volgen, om imam te kunnen zijn. Het gebeurt nu eerst in Antwerpen en omgeving. Als het succesvol wordt opgestart en uitgevoerd, is het de bedoeling om dat in heel Vlaanderen te doen. Het gaat erom aan imams uit te leggen hoe onze westerse samenleving eruitziet.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het is een bijkomende opleiding?

Minister Pascal Smet: Bijkomend. We komen niet aan de moslimopleiding uiteraard, dat kunnen we ook niet. Dat blijven ze volgen, maar daarnaast moeten ze dan ook een ‘seculiere’ opleiding – als u wil – volgen. Dat is prachtig, hè. Ik vind het een heel grote stap voorwaarts, die we met de moslimgemeenschap hebben kunnen afspreken.

De heer Boudewijn Bouckaert: Misschien moeten we kijken hoe we een beetje aan kwaliteitsbewaking kunnen doen voor de lessen godsdienst en zedenleer, niet over de inhoud, maar bijvoorbeeld over de didactische kwaliteit of het taalkundige aspect. In ons laatste Onderwijsdecreet hebben we ook ingeschreven: ‘respect voor de mensenrechten en de andere eindtermen’. Ik heb het dan over alle godsdiensten. Laten we dat volledig over aan het overkoepelend orgaan dat de godsdienst inricht of laten we het over aan de koepel, het GO!? Dat is een belangrijke zaak en een heikele kwestie, want waar leg je de grens? Het is niet gemakkelijk, maar ik vind dat de discussie gevoerd moet worden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Yamila Idrissi tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de ondervertegenwoordiging van etnische minderheden in het Vlaamse onderwijs volgens de socio-economische monitoring 2013

- 2204 (2012-2013)

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Voorzitter, minister, de recent verschenen socio-economische monitoring 2013 is een unieke bron van informatie waarbij socio-economische gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid gekoppeld worden aan demografische achtergrondgegevens van het Rijksregister. De onderzoekers van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) en het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR) slaagden erin om uiterst accuraat de etnische achtergrond van personen te bepalen door te kijken naar de nationaliteit en het geboorteland van de personen zelf en van de ouders en de grootouders. Op die manier kon men voor het eerst op basis van officiële bevolkingsdata ook de sociaal-economische positie van de zogenaamde tweede en derde generatie in kaart brengen.

De resultaten van het vuistdikke rapport schetsen een somber beeld van de diversiteit op onze arbeidsmarkt. We zien grote etnische ongelijkheden in de activiteitsgraad, de

werkgelegenheidsgraad, de sectoren waarin men actief is, de verloning en de socio-economische mobiliteit. Uit de sectoranalyses blijkt dat etnische minderheden voornamelijk in het onderwijs moeilijk werk vinden. Deze ondervertegenwoordiging geldt voor heel België, maar is het meest uitgesproken in Vlaanderen. Ik was er heel erg verbaasd over dat het nog zo erg is in het onderwijs. In geen enkele sector in Vlaanderen is de ondervertegenwoordiging zo groot als in het onderwijs.

Deze ondervertegenwoordiging is een gemiste kans voor het onderwijs. Leerkrachten van vreemde origine kunnen immers als positieve rolmodellen fungeren voor leerlingen. Daarstraks waren hier al een aantal debatten die dat mee zouden kunnen ondersteunen. In concentratiescholen bekleden ze ook vaak een sleutelrol omdat ze bruggen kunnen bouwen tussen verschillende culturen en kunnen bemiddelen bij eventuele interculturele conflicten. Ten slotte is het onverantwoord om in tijden waarin we moeilijk leerkrachten kunnen vinden een dergelijke arbeidsreserve niet aan te spreken.

Minister, wat zijn de oorzaken van de ondervertegenwoordiging? Die zijn natuurlijk complex. Voor recent aangekomen nieuwkomers zal de gebrekkige beheersing van het Nederlands uiteraard een rol spelen, maar deze verklaring gaat minder op voor de tweede en derde generatie die hier in België geboren en getogen is. De problematische doorstroming van leerlingen van vreemde origine naar het hoger onderwijs is ongetwijfeld een andere belangrijke oorzaak. Indien er weinig leerkrachten van vreemde origine afstuderen, kunnen er ook weinig in het onderwijs worden tewerkgesteld.

Minister, welke conclusies trekt u uit de sterke ondervertegenwoordiging van etnische minderheden in het Vlaamse onderwijs? Zult u rekening houden met deze socio-economische monitoring? Bent u misschien van plan om het beroep van leerkracht meer te promoten bij etnisch-culturele minderheden? Het is maar een suggestie. Ik had graag uw mening hierover gehad.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Uit onderzoek blijkt dat allochtone jongeren minder vaak dan autochtonen een positief beeld hebben over het beroep van leraar. Negatieve aspecten voor hen zijn het gebrek aan maatschappelijke waardering, de feminisering van het beroep, de beperkte doorstroomperspectieven, de status, het salaris, de arbeidsvoorwaarden en problemen met leerlingen in de school. Bovendien hebben allochtone leerlingen vaak te maken met een negatieve beeldvorming bij hun ouders en in hun directe omgeving. Dat is ook een probleem van taalkennis.

We hebben tijdens deze legislatuur al initiatieven genomen om de scholen ertoe aan te zetten om diversiteit te stimuleren bij hun personeel. Ik verwijs naar de verklaring rond diversiteit. Ook het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) en de Vlaamse Gemeenschap hebben al een studiedag 'Gender en seksuele identiteit op school' georganiseerd, waaruit initiatieven ter concretisering zijn gekomen.

Het moet de bedoeling zijn, als het loopbaandebat er is, dat we al die aspecten verder meenemen. De hoofdoorzaak is volgens mij het probleem van de taalkennis, wat het probleem van de slaagkansen met zich meebrengt. Er is ook een probleem van beeldvorming, om de reden die ik daarnet heb aangegeven. Sowieso zal dat voor de volgende legislatuur zijn. Op basis van het loopbaandebat zal er jarenlang een hele campagne moeten worden gevoerd naar verschillende doelgroepen in de samenleving, ook naar mannen.

De voorzitter: Mevrouw Idrissi heeft het woord.

Mevrouw Yamila Idrissi: Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik sta achter de argumenten die u aanhaalt waarom er zo weinig doorstroming is. Ik denk ook wel dat het loopbaandebat een belangrijke rol kan spelen voor een oplossing. Ik denk wel dat er voor de negatieve beeldvorming over het beroep van leerkracht, en daaraan gekoppeld dat er heel wat

arbeidsreserve is bij jongeren – de werkloosheid is daar heel hoog –, een heel gerichte sensibilisering zou kunnen worden gevoerd om dat beeld te veranderen en om de toeleiding gemakkelijker te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leesvaardigheid van lagereschoolkinderen

- 2233 (2012-2013)

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leesvaardigheid van leerlingen in het basisonderwijs

- 2270 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Voorzitter, minister, volgens de koepel van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) kunnen lagereschoolkinderen vandaag de dag minder goed lezen dan in de jaren 90. Uit het onderzoek blijkt dat kinderen uit het eerste, tweede en derde leerjaar in 2011-2012 minder goed lezen dan kinderen in 1995-1996. Volgens de CLB's kan het toenemend aantal anderstalige leerlingen deze daling dus niet verklaren. Volgens de CLB's moeten de oorzaken van de daling worden onderzocht.

Minister, wat is uw visie op de resultaten van het onderzoek? Wat zijn de mogelijke oorzaken van deze daling in leesvaardigheid? Bent u van mening dat er extra inspanningen moeten worden geleverd om de leesvaardigheid van de schoolkinderen op te krikken?

Naast het niveau van de leesvaardigheid bleek enkele maanden geleden ook al dat het niveau van de spelling en grammatica bij leerlingen in het lager en secundair onderwijs ondermaats was. Moeten we ons zorgen maken over de gebrekkige aandacht voor het aanleren van de Nederlandse taal in al haar facetten?

De eindtermen voor het basisonderwijs werden enkele jaren geleden aangepast. Wanneer mogen we volgens u hiervan de resultaten verwachten? Welke invloed zal dit hebben op de leesvaardigheid en taalvaardigheid?

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Voorzitter, mijn vraag bevindt zich in dezelfde context als deze van de heer Verstreken. Ik geef twee elementjes voordat ik tot mijn concrete vragen overga.

Ten eerste, de koepel van de centra voor leerlingenbegeleiding van het vrij onderwijs (VCLB) stelt heel duidelijk dat de daling van het goed kunnen lezen in het basisonderwijs ook plaatsvindt bij leerlingen die als thuistaal wel het Nederlands hebben. Alleen maar het feit dat er meer anderstalige leerlingen in de school zitten, biedt geen verklaring.

Het tweede element vind ik belangrijk. De test ging over het technisch lezen. We horen soms dat er een tendens is om over te gaan van technisch naar begrijpend lezen. Maar als ik het goed heb, geven de resultaten van het Programme for International Student Assessment (PISA) aan dat ook daar de leesvaardigheid daalt bij onze leerlingen. Ik denk dat PISA eerder gaat over begrijpend lezen dan over technisch lezen. Blijkbaar gaan de leerlingen er op achteruit zowel op het technische als op het meer begrijpende vlak.

Minister, kunt u een verklaring bieden voor die cijfers? Wat denkt u over het feit dat, bij wijze van verklaring voor de daling van de kunde van het technisch lezen, soms wordt gesteld dat het vandaag meer om begrijpend lezen gaat? Is dat wel zo?

Minister, kunt u mij zeggen of er afzonderlijke cijfers van deze leestoetsen beschikbaar zijn voor de leerlingen van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest? Het zou interessant zijn om te onderzoeken of de vermindering van leesvaardigheid zich ook doorzet niet alleen in de eerste drie jaar van het lager onderwijs, maar ook in de laatste drie jaar. Of is er daar eventueel een omkering van de curve? Dat kan natuurlijk ook. Zou het nuttig zijn om ook in het secundair onderwijs eens te onderzoeken hoe het met de leesvaardigheid gesteld is? Minister, beschikt u vandaag over cijfers voor leerlingen uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Het onderzoek was helemaal niet opgezet in functie van de rapportering over het niveau technisch lezen, maar wel in functie van het leggen van een cesuur voor het leerlingvolgsysteem van de VCLB. Medewerkers van de administratie hebben de afspraak gemaakt om met de mensen van het VCLB rond de tafel te zitten om te onderzoeken waarop men zich baseert.

Ik kan vandaag niet antwoorden op de vragen die worden gesteld omdat het onderzoek niet beschikbaar is. Als rapport bestaat het niet. Maar ik wil wel enkele elementen meegeven als antwoord op andere vragen.

Kris Van den Branden van het Centrum voor Taal en Onderwijs heeft op zijn blog een artikel geplaatst: 'Lezen onze kinderen echt slechter dan 15 jaar geleden? Over de terreur van krantenkoppen ...' Dit artikel, denk ik, moet even gelezen worden. Hij wijst er onder andere op dat technisch lezen slechts een van de vele elementen is waaruit de zeer complexe en betekenisvolle vaardigheid lezen bestaat. Hij stelt ook heel wat vragen, bijvoorbeeld of de kinderen van 1995 misschien iets gehoorzamer waren en nog iets sterker geneigd waren om extra goed te presteren om – en dit zijn zijn woorden – op zich betekenisloze toetsen zoals zo veel mogelijk losstaande woorden die niets met elkaar te maken hebben correct hardop te verklanken. Professor Van Den Branden relateert dus heel sterk wat daaruit komt.

U weet dat wij op het totaalconcept lezen, begrijpend lezen, wat de meeste onderzoeken meten, zeer goed presteren. Uit de Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS), het internationaal vergelijkend onderzoek uit 2006, blijkt dat we heel goed presteren. Ze lezen niet zo graag, maar dat is een ander debat. Ook uit de peilingen Nederlands blijkt dat er goede resultaten zijn. De eerste peiling dateert van 2002, de vervolgpeiling dateert van 2007. In beide peilingen bereikte 89 procent van de leerlingen de eindtermen begrijpend lezen. In het voorjaar van 2014 zullen de resultaten van een derde peiling lezen Nederlands en een tweede peiling voor luisteren Nederlands afgenomen worden. Mijnheer Verstreken, u weet nog dat ik dat heb beloofd. Ook hier zal het om begrijpend lezen gaan, waarbij technisch lezen uiteraard een noodzakelijke voorwaarde is om te kunnen begrijpend lezen.

Ook uit de doorlichtingen van de onderwijsinspectie blijkt dat we niet echt aanwijzingen hebben dat er een probleem is met betrekking tot het lezen in het basisonderwijs. Dat wil niet zeggen dat we onze aandacht moeten laten verslappen. In de talennota worden heel wat maatregelen opgenomen met betrekking tot het spreken en lezen van het Nederlands.

Mijnheer Delva, u vraagt naar Brussel. Het rapport bestaat niet, ik kan dus niet op die vraag antwoorden.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Waarvan akte. We zullen dit blijven opvolgen: samen met de heer Delva in deze commissie, en ik zal het ook doen in de Taalunie.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Ik zou toch een verband willen leggen tussen wat deze studie aantoonst en de resultaten van PISA. Uit die resultaten blijkt immers dat de scores dalen. Ik heb informatie ingewonnen. Dit blijkt vooral voor de lagere middengroep te gelden. Voor die groep zijn de scores tussen 2000 en 2009 ernstig gedaald. Het gaat dan natuurlijk om oudere

leerlingen. In deze studie gaat het om het basisonderwijs. Het lijkt me echter gemakkelijk een verband te leggen tussen zwakkere scores in het basisonderwijs en in zwakkere scores inzake leesvaardigheid volgens het PISA enkele jaren later. Volgens mij zit hier een onderlinge logica in. Het lijkt me dan ook bijzonder nuttig om, zoals de heer Verstreken al heeft opgemerkt, dit te blijven opvolgen.

Minister, kunt u ons die studie bezorgen zodra u er zelf over beschikt? *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

Minister Pascal Smet: Uit het gesprek moet blijken wat er precies is veranderd.

De heer Paul Delva: Dit moet natuurlijk alleen als het relevant zou zijn. *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■